

ХАЬИАТ
1937 СЫЛТАН
ТАХСАР

САХА РЕСПУБЛИКАТЫН НЬУРБА УЛУУХУН ХАЬИАТА

НЬУРБА ОГНИ-НЬУРБЫ

12+

2021 сыл
Атырдыах ыйын
25 күнэ
Чэппиэр
33 №
(12006)

ТЭРИЙЭЭЧЧИЛЭР: СР Правительствота, Ньурба улуунун "Ньурба" ("Огни Ньурбы") хаһыат редакцията" автономнай тэрилтэ

Улуустаабы тыа хаһаайыстыбатын департаменын оперативнай субуоккатынан, атырдыах ыйын 22 к. туругунан улуус үрдүнэн барыта 21365 т от бэлэмнэнэ. Сезоннаабы сорууда туолуута 63,8%-на тэннэстэ. Былырын сайын баччаа 22447 т оттоох этибит. Быйыл от суох буолбатах, от үнүүтэ куһаҕана суох, ол эрээри кэники уһун ардактар үлэбэ улахан харгыстары үөскэттилэр.

Нэһилиэктэртэн Дьиикимдэ (92,8%), Дьаархан (87,6%) уонна Хорула (79%) үчүгэй көрдөрүүлээхтэр. Атын нэһилиэктэр: Түмүк нэһилиэгэ - 77,3%, Октябрьскай - 73,9%, Малдыаҕар - 72,5%, Үөдэй - 71,8%, Хангалас - 71,4%, Чаппанда - 71,3%, Күндээдэ - 70,6%, Акана - 68,2%, Сүлэ - 66,4%, Таркаайы нэһилиэгэ - 59,3%, Өгөлдө - 53,7%, Чуукаар - 52,8%, Ньурбачаан - 47,2%, Бордонг - 33,4%, Мэнгэдьэк - 22,6%.

Тэриллиилээх хаһаайыстыбалартан "Хорула" СПК - 94,4%, "Чаппанда" СПК - 90%, Түмүк нэһилиэгин "Маар" табаарыстыбата - 76,9%, Антоновкатаабы "Ньурба-Агро МТС" - 73,3%, Дьаарханнаабы "Саһарба" ХЭТ -

– **Оттоохун субуокката** –

Сезоннаабы соруудах 63,8 % туола

73,3%, "Күндээдэ" ААУо - 62%, Хангаластаабы "Артыал" кэпэрэтиип - 43,6%, "Ньурбачаан" ТХПК - 35% оттоннулар.

Улуустаабы тыа хаһаайыстыбатын департаменын салайааччыта Иван Егоров: "Хатыы, Маалыкай, Малдыаҕар кээһиилээх отторо уонна бугуллара ууга бардылар, нэһилиэк айыы сирдэрин охсон баран ардах уутугар былдьаппыт дьон баар. Ыксаллаах быһымайгы нэһилиэктэринэн биллэриллэбитэ. Эрдэ аһыкааба оттуур сирдэрин сиппит 4 нэһилиэк (Ньурбачаан, Сүлэ, Октябрьскай уонна Дьиикимдэ) бэйэлэрин истэригэр ЧС биллэрбиттэрэ. Итинэн уунан сибээстээн, Мэнгэдьэк уонна Бордонг нэһилиэктэрэ эмиэ ыксаллаах быһынайгыны биллэрдилэр.

Ол эрээри санаабытын түһэрбэппит. Билигин даҕаны от үлэтэ бүтүө эрдэ, төһө кыалларынан оттуу

сатыахпыт. Бу күннэргэ метеорологтар эмиэ самыыр түһөн сөбүн билгэлииллэр.

Атырдыах ыйын 15 күнүттэн "көңүл хотуур" биллэриллэбитэ. Ааспыкка суһал ыстаапка мунһахтаан быһаарыы ылыммыппыт. Мэнгэдьэк нэһилиэгэр сылгы собуотун сирдэрин - Күөхтэйи уонна Куоҕастаабы оттуур сирдэр ууга барбыт дьонго бизрэн оттогут диэн этиллибитэ. Былаамыт кырата 85%-нын толордоубут, былырынныгы курдук кормовой балансабытын ситиһиэ этибит. Оччоҕо сүөһү-сылгы кыстыыр отун хааччынаахпыт. Биллэн турар, быйыл от хаачыстыбата мөлтөһүөр. Дьон отун туустан экин кэбистэбинэ, сүөһү үчүгэйлик сиччи. Ангардасты кээһиилээх эрэ буолбакка, пресс-подборщикка тахсар оту хайдах куурдар туһунан дьон сүбэттин-аматын нэһилиэктэргэ ватсабынан ыта-

лаабыппыт. Туһааннаах дьон итин эмиэ туһаныан сөп. Кыстыгы хайдах туоруурбут - хас биридии нэһилиэк илиитин иһигэр баар. Дьон урбаанныт А.А. Степановтан туус атыллаһан бүтэрбиттэрэ. Билигин эбии сайаапка хомуйа олоробут. Анатолий Степанов 10-ча энгин туонна сайаапка мунһууннабына сонно Сунтаар Кэмпэндээйитигэр баран аҕалабын диир.

Быйыл кэли от диэн суох буолар, өрөспүүбүлүкэ атын регионнартан былырынныгы курдук тизийини бобон турар. Онон мэнгэдьэни барыта бэйэбит эрэ испитигэр барыахтаах. Тоҕо диэтэххэ, ыаллыы сытар Сунтаар, Үөһээ Бүлүү уонна Бүлүү улуус-

тара биһигиннээбэр өссө ордук ууга бардылар. Онон ити улуустартан биһиги оту ылар кыахпыт суох. Бүтүн өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн окко балаһанна уустук, ордук улаханник Верхоянскай уонна Кэбээйи улуустара обустарбыттарын истэ-билэ сылдыабыт. Быйылгы саа уулаах дьыл өтөрүнэн буола илик. Инньэ гынан оту барытын бэйэбит улуспут иһиттэн булунабыт диэн олоробут. Төһө кыалларынан дьон күүскэ турунабына, бу кэлбит уустугу кыайыахпыт. Улуус иһиттэн атын улуустарга оту тизийини боборго диэн оперативнай ыстаап быһаарыы ылыммыта".

Геннадий АНТОНОВ.

В День Государственного флага РФ вручили награды

В связи с Днем Государственного флага РФ сегодня утром еженедельная планерка руководителей района началась с приятной миссии - церемонии награждения. Благодарность Председателя Государственного собрания (Ил Тумэн) РС(Я) за вклад в социально-экономическое развитие РС(Я) была вручена ветерану труда РС(Я), почетному гражданину г. Ньурба Федотову Руслану Дмитриевичу.

Также вручены почетный знак "Ветеран сельского хозяйства Якутии" Тимофееву Василию Николаевичу (Октябрьский наслег), почетный знак муниципального района "Нюрбинский район" "За вклад в социально-экономическое развитие Нюрбинского района" работнику Нюрбинского филиала ГУП "ЖКХ РС(Я)" Козину Сергею Валентиновичу.

Пресс-служба администрации МР.

Нюрбинское АТП организует льготную перевозку студентов

На днях произошел резкий скачок цен на тарифы междугороднего такси. Если до этого с Нюрбы до Якутска или обратно можно было ехать за 3000-3500 руб., то теперь частные извозчики - таксисты подняли цену сразу до 5000 руб. Таксисты объясняют это ухудшением состояния автодороги после затяжных дождей, постоянным повышением цен на ГСМ. Вообще-то, в это время года, осенью, происходит традиционное повышение тарифов на междугородние перевозки. Но такое резкое повышение стало для многих неожиданностью, особенно обрени-

тельным для тех семей, у кого сразу несколько студентов должны ехать на учебу.

По социальным сетям рассылается обращение жителей Нюрбинского района к Правительству и Ил Дархану республики с просьбой принятия мер. Жители просят организовать перевозку пассажиров автобусами по приемлемой цене, лишая лицензии обнаглевших таксистов.

На эту проблему дает комментарий начальник управления экономики администрации МР Э.Н. Мьяриканов: «Согласно статье 11 Федерального закона №220-ФЗ от 13.07.2015 г., полномочия по установлению регулируемых межмуниципальных маршрутов регулярных перевозок возложены на уполномоченные органы исполнительной власти соответствующих субъектов Российской Федерации. Регулируемый тариф устанавливается в целях обеспечения доступности транспортных услуг, как правило по отдаленным, труднодоступным маршрутам (в т.ч. до малонаселенных населенных пунктов). Исполнительный орган в таких случаях заключает государственный контракт с юридическими лицами, индивидуальными предпринимателями на осуществление регулярных перевозок по регулируемым тарифам, с указанием максимального размера регулируемого тарифа по маршруту.

Перевозки пассажиров по "нерегулируемому тарифам" (каким является маршрут Нюрба-Якутск) осуществляются юридическими лицами, индивидуальными предпринимателями на основании свидетельства об осуществлении перевозок по соответствующему маршруту регулярных перевозок и картами соответствующего маршрута регулярных перевозок. Максимальный тариф в данном случае не может быть ограничен какими-либо органами власти, и устанавливается в соответствии с законами спроса и предложения».

К этому можно добавить, что к началу учебного года Нюрбинское АТП ежегодно организует перевозку студентов до г. Якутска на льготных условиях, и нынешняя осень также не является исключением.

Со следующей недели представители АТП обещают разместить в СМИ информацию о графике автобусов и стоимости проезда. Также всю информацию люди могут узнать по тел. 8-914-287-16-87.

Геннадий АНТОНОВ.

– **Предпринимательство** –

Второй зональный форум предпринимателей вилюйской группы районов в Нюрбе

С 24 по 26 августа в Нюрбе проходит 2-ой зональный форум предпринимателей вилюйской группы районов «Вилой зовет». На торжественном открытии мероприятия участники сердечно приветствовали первый заместитель главы Нюрбинского района Артур Яковлев и заместитель министра предпринимательства, торговли и туризма Максим Прокопьев.

В рамках форума прошли выставка экспозиций «Сделано в Якутии», выставка экспозиций юных предпринимателей «Время бизнеса», где по итогам выставки победитель будет награжден денежным призом. На питч-сессии проектов "Business draiv", на которой модераторами

выступили гендиректор Центра поддержки предпринимательства Нюрбинского района Нюргуяна Михайлова и гендиректор ГАУ РС (Я) "Центр "Мой бизнес" Зоя Седалишева, предприниматели защитили свои проекты. Проекты оценивала экспертная комиссия во главе с Максимом Прокопьевым. Имена победителей станут известны во второй половине дня, им будут присуждены гранты в размере 100 тыс. руб.

Также состоялись тренинговое мероприятие "Business battle" по генерации бизнес-идей "Арт 14" для молодежи от 14 до 25 лет, мастер-классы по кейтерингу, фотоискусству и видеографии. Во второй половине дня пройдут "Невторкинг - презентация успешных кейсов", обмен опытом предпринимателей разных улусов по разным сферам деятельности и пленарная сессия «Развитие предпринимательства в новых реалиях».

Кроме того, с 25 по 26 августа пройдет образовательный семинар консалтингового центра "Фокус Про" для предпринимателей вилюйской группы улусов.

Подробно о 2-ом зональном форуме предпринимателей вилюйской группы районов «Вилой зовет» будет опубликовано на страницах районной газеты "Ньурба".

Геннадий АНТОНОВ.

– **Новости** –

Дорогие нюрбинцы!

Нынче у нас проходят выборы нового главы Нюрбинского района. И я баллотируюсь на этот пост в качестве вашего кандидата. Концепция моей предвыборной программы основывается исходя из трех базовых факторов благополучия человека, которыми мы намерены обеспечить каждого жителя нашего района.

Первый фактор - это удобное, красивое, комфортное жилье для этого человека и его семьи. Второй - это достойная зарплата, соответствующая его потребностям, не только покрывающая все необходимое, но и позволяющая откладывать на реализацию дальнейших перспектив. И наконец, третий - это окружающая среда, подразумевающая качественную инфраструктуру, доступность и удобство разнообразных товаров и услуг. В отсутствие хотя бы одной из этих трех составляющих счастливого человека получиться не может. Для их воплощения моя предвыборная программа базируется на семи основных приоритетах:

1. СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИСТЕМЫ МУНИЦИПАЛЬНОГО УПРАВЛЕНИЯ

- выстроить качественно новую структуру взаимоотношений между поселениями и районом, обеспечивающую, прежде всего, благополучие населения; - создать муниципальный районный проектно-правовой центр, способный взять на себя проблемы поселений, связанные с проектной документацией, типовой отчетностью, оказывающий комплексную юридическую и методическую помощь поселениям, способствующий привлечению в район инвестиций и грантовых средств; - обеспечить справедливое распределение среди поселений поступающих в район дополнительных финансовых средств, исключить человеческий фактор в принятии такого рода решений; - обеспечить прозрачность всех финансово-экономических мероприятий, которые происходят на территории района, усилить роль системы общественного контроля.

2. РАЗВИТИЕ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРА ЭКОНОМИКИ, ПРИВЛЕЧЕНИЕ ИНВЕСТИЦИЙ

- установить прочные деловые связи с высокотехнологичными и финансово развитыми регионами и корпорациями для привлечения инвестиций и обмена опытом в сфере производства - защита интересов и продвижение товаров и услуг предпринимателей и организаций на республиканских рынках с перспективой выхода на ДВФО; - методическая, юридическая и консультативная помощь и содействие производителям при получении разрешений, технических присоединений, справок от гарантирующих организаций и надзорных органов; - выдача грантов и субсидий для приобретения высокотехнологичного оборудования; - стимулирование производства эксклюзивных товаров от частных производителей, помощь в их реализации; - привлечение местных производителей и предпринимателей к работам на объектах федерального строительства в районе. - увеличить эффективность участия в федеральных, республикан-

ВРЕМЯ РЕШАТЬ ЧЕЛОВЕЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ ПРЕДВЫБОРНАЯ ПРОГРАММА КАНДИДАТА НА ДОЛЖНОСТЬ ГЛАВЫ МР "НЮРБИНСКИЙ РАЙОН" ИВАНОВА АЛЕКСАНДРА ИГНАТЬЕВИЧА

ских инвестиционных программах и грантах; - инвестировать в развитие локальных предприятий, специализирующихся в производстве стройматериалов; - наладить взаимовыгодное сотрудничество с добывающими компаниями в различных сферах жизнедеятельности, в особенности в сторону увеличения доли занятости в них местного населения; - средства программы "Содействие социально-экономическому развитию Нюрбинского района" распределять не на текущее содержание, а на стратегические и перспективные проекты.

3. РАЗВИТИЕ АГРОПРОМЫШЛЕННОГО КОМПЛЕКСА

- в целях стопроцентного покрытия потребностей местного животноводческого комплекса, усилить, поддержать и оснастить предприятия, занимающиеся кормозаготовкой и овощеводством; - предоставить АО "МТС Нюрба-Агро" возможности по возрождению заброшенных сенокосных угодий, оказать помощь в оснащении; - создать при МКУ "Департамент сельского хозяйства" консультативно-методический центр для сопровождения всех юридических, финансовых и технологических направлений сельхозпроизводства, продвижения и сбыта; - предоставить личным подсобным хозяйствам юридические возможности для получения субсидий по надюю молока; - поддержка начинающих производителей сельхозпродукции и самостоятельной переработки: мини-бойни, убойные цеха с локальной переработкой в населенных пунктах района; - назначить единого официального заготовителя готовой продукции по району; - содействовать организации высокотехнологичной глубокой переработки продукции, добиться расширения ассортимента предлагаемых товаров (колбасные изделия, сыр, холодец, тушенка, овощи шоковой заморозки ит.д.); - повысить статус основных участников производства сельскохозяйственной продукции (доярок, пастухов, коневодов и т.д.), в том числе за счет финансовой поддержки и популяризации трудовой деятельности; - для снижения себестоимости производства организовать субсидирование части затрат на ГСМ для сельхозпроизводителей в период сенокосных и посевных сезонов; - организовать доставку кормов по закупочным ценам для животноводческого комплекса; - содействовать открытию специализированного магазина для сельскохозяйственной техники, запчастей, оборудования и инвентаря; - в целях увеличения общего поголовья животноводческого сектора организовать в районе не менее трёх базовых хозяйств по разведению крупного рогатого скота, свиней, лошадей, и других видов животных и птиц; - организовать муниципальный рынок в г. Нюрба для сбыта продукции сельхозпроизводителей, переработчиков и частных хозяйств; - организовать в каждом сельском поселении летнее содержание КРС сальмондочного типа; - обеспечить обучение и участие сельхозпроизводителей в федеральной программе "Цифровое сельское хозяйство"; - делегирование полномочий поселениям по поддержке сельского хозяйства с передачей целевых финансовых средств от 1 млн. до 2 млн. руб.

4. РАЗВИТИЕ ИНФРАСТРУКТУРЫ РАЙОНА

- создать специализированную организацию по строительству и содержанию дорог в районе с правом разработки карьеров для добычи грунта, песка, гравия на всём протяжении муниципальных дорог и оснастить данную организацию специализированным оборудованием и асфальтным заводом; - снизить стоимость стройматериалов: щебня, отсева посредством запуска дробильных комплексов в г. Нюрба, с. Хаты и с. Малыкай; - в бюджете наслегов предусмотреть отдельной статьёй финансовые средства на развитие инфраструктуры в качестве финансирования; - отработать с ПАО "Ростелеком" и другими провайдерами вопросы по улучшению качества, обеспечению стабильности соединения, увеличению ассортимента услуг связи с прицелом на последующее снижение тарифов; - совместно с ПАО "Якутскэнерго" привести в исполнение решения суда о протязении второй линии ВЛ-110 для Нюрбинского района; - совместно с ПАО "Якутскэнерго" расширить инвестпрограмму по замене старых линий электропередач; - на условиях софинансирования совместно с ГУП "ЖКХ РС(Я)" и другими теплоснабжающими организациями обеспечить максимальное проведение тепло-снабжения и водоснабжения во всех населённых пунктах района; - по нацпроекту "Экология" обеспечить водоснабжение большей части города Нюрба, в т.ч. мкр. Убойан; - расторгнуть концессионное соглашение с недобросовестным подрядчиком по строительству КОС и коллекторных сетей и привлечь специализированные организации - АО "Водоканал", либо ГУП "ЖКХ РС(Я)"; - для частного сектора г. Нюрба и поселений закупить контейнеровоз для сухого мусора, который будет вывозить отходы без организации санитарных точек для ТКО; - выделить финансовые средства г. Нюрба для организации в установленных местах санитарных точек в соответствии с санитарными нормами в районах МКД; - форсировать работу по подготовке проектно-сметной документации для организации нового полигона для сухого мусора и рекультивации существующей свалки в местности Ньукан до завершения нацпроекта "Экология" - к 2025 г.; - организовать первичный раздельный сбор мусора для дальнейшей переработки, а также переработку существующих несанкционированных свалок металла и пластика; - оказать максимальное содействие в возобновлении работ по реконструкции аэропорта с новым подрядчиком; - создать условия для развития речной навигации и закупки новых разнообразных плавучих транспортных средств местными предпринимателями, в том числе и плавучих кранов; - разработать мероприятия по внедрению энергосберегающих технологий в районе; - предусмотреть в бюджете района дополнительные целевые финансовые средства в размере 1 млн. руб. на благоустройство наслегов.

5. МОЛОДЕЖНАЯ ПОЛИТИКА И РАЗВИТИЕ СПОРТА

- разработать комплексный план повышения квалификации молодых специалистов, с упором на стажировки и практикумы на базе передовых предприятий и регионов Республики и страны; - в целях привлечения и закрепления молодых специалистов осуществить строительство молодеж-

ных кварталов с полноценной инфраструктурой в г. Нюрба и близлежащих наслеггах (Антоновка, Сюля); - для застройки ИЖС использовать возможности федеральной программы "Комплексное развитие сельских территорий"; - развитие современных сервисов и услуг, обеспечение доступности спортивных объектов; - увеличить количество спортплощадок и организовать многофункциональность учреждений в поселениях, оснастить современным оборудованием и инвентарем; - уделить должное внимание тренерскому составу, повышению статуса тренера, как основного фактора, улучшающего спортивные показатели, в т.ч. и материальным стимулированием; - усилить работу по выявлению и поддержке одарённых детей; - содействовать развитию неформальных видов спорта по увлечениям (паркур, пауэрлифтинг, экстремальные виды спорта и т.д.); - отработать с Правительством Республики Саха (Якутия) на высоком уровне План мероприятий проведения IX Спортивных игр народов Якутии, включить перечень строительства объектов на базе поселений; - стимулировать развитие адаптивных видов спорта; - пересмотреть Стратегию развития спорта в Нюрбинском районе; - Особое внимание обратить на улучшение работы тренерского состава в районе.

6. РАЗВИТИЕ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА

- поддержать практику района по финансированию строительства детских садов, общежитий, интернатов, образовательных учреждений в поселениях и по возможности увеличить объем финансирования за счет дополнительных источников, а также добиться строительства современной базы для летнего детского лагеря с круглосуточным пребыванием; - обратить особое внимание развитию среднего профобразования в районе, предоставить материально-техническую базу и добиться расширения спектра специальностей; - расширить доступ к профобразованию и обучению на основе разработки и внедрения дистанционных образовательных технологий с применением электронного обучения, в т.ч. женщин, имеющих детей, и лиц с ограниченными возможностями здоровья; - повысить качество работы с кадровым резервом, предусмотреть создание индивидуальных траекторий развития специалистов с высокими показателями; - расширить меры социальной поддержки высококвалифицированным кадрам, в т.ч. за счет дополнительных районных доплат; - обеспечить доступность жилья для молодых специалистов за счет мер поддержки; - стимулировать различные виды самоорганизации людей; - модернизировать библиотечную сеть в сеть публичных центров; - всемерно содействовать расширению изучения родного языка, национальной культуры и основ традиционного хозяйствования; - принять меры, направленные на исключение практики обучения детей в 2 смены посредством разгрузки школ.

7. УЛУЧШЕНИЕ БЛАГОСОСТОЯНИЯ И БЛАГОПОЛУЧИЯ НАСЕЛЕНИЯ

- принять новый стандарт качества жизни в Нюрбинском районе, как в городском, так и в

сельской местности; - повысить доступность жилья, в т.ч. строительных материалов для ИЖС; - придать современный архитектурный облик улицам города и наслегов; - осуществлять проекты комплексного обустройства площадок под компактную жилищную застройку, в т.ч. в сельской местности; - обеспечить в населенных пунктах комфортную пешеходную и велосипедную инфраструктуру, безбарьерную среду для маломобильных граждан; - стимулировать развитие групп кратковременного пребывания в ДОУ для подготовки детей к школе, разновозрастных групп и других гибких форм дошкольного образования, в т.ч. и в летнее время; - улучшить доступ населения к высокотехнологичной медицинской помощи; - обеспечить совершенствование системы малой санитарно-авиационной эвакуации; - стимулировать развитие муниципально-частного партнерства, активно привлекать малый и средний бизнес в систему медицинских осмотров, оказания услуг, в т.ч. стоматологических, зубопротезных, ортопедических и ортодонтических; - организация постоянного экологического мониторинга за деятельностью промышленных предприятий на территории Нюрбинского района; - организовать бесперебойное снабжение чистой питьевой водой поселений, находящихся в бассейне р.Марха и имеющих скважины с технической водой путем финансирования части затрат на содержание;

Решать эти и многие другие серьезные вопросы мне будут помогать мой опыт и моя команда: целеустремленная, опытная, профессиональная и радеющая за процветание родного района. По моему убеждению, глава района - это мощная сила, способная работать на благо людей, ходатайствовать за их чаяния в вышестоящих структурах, строить диалог с предпринимательским сообществом, привлекать новых инвесторов.

Мало просто построить и ввести новые объекты. Куда важнее уметь их правильно содержать и эксплуатировать, получить весь максимальный положительный эффект от этих вложений. Процветающий родной район, новые дома, детский смех на спортивных площадках, социальная защищенность, новые рабочие места, ожившее сельское хозяйство, приток предпринимателей и инвестиций - вот будущее, которое я буду стремиться обеспечить для вас.

В должности Главы района я планирую создать условия и организовать работу так, чтобы сделать наш район местом, где комфортно жить, создавать семью, работать и растить детей. Я намерен выстроить продуктивное взаимодействие с вышестоящими структурами власти, администрациями сельских поселений, депутатами, жителями, руководителями учреждений, предприятий и организаций, малым и средним бизнесом.

Александр ИВАНОВ.

ВМЕСТЕ
С ИВАНОВЫМ

«ТИРЭБИМ - НЬУРБАМ СИРЭ! ПАРТИЯМ - НЬУРБАМ ДЬОНО!»

Оплачено с предвыборного фонда кандидата А.И. Иванова.

— **Быыбар-2022** —

“Ньурба куорат” МТ баһылыгар турбут кандидат ИГНАТЬЕВ Геннадий Васильевич

Билинги кэмгэ саамай сөптөөх салайааччы

Биир дойдулаахтарбытын, Ньурба куорат олохтоохторун Ньурба куоратын баһылыгын быыбарыгар туруммут Геннадий Васильевич Игнатъевка куоластын биэрэргитигэр биһиги, финансовай сулуоспа бэтэрээннэрэ, ыгырабыт!

Геннадий финансовай казначейскай управлениэ 2007 сыллаахха үлэбэ кирибит. Ол иннинэ саҥа үөрэҥин бүтэрээт, эдэр специалист Ньурбатааҕы үөрэҥири салаатыгар экономист дуоһунаһыгар үлэтин саҕалаабыта. Экономисты сылдьан финансовай-казначейскай управлениэ кытта тэнгэ үлэлэһэн, бэйэтин үлэтин специалист быһытынан үрдүк таһымн көрдөрөн, финансовай управлениэ үлэбэ ыгырыллыбыта.

Казначейскай отделга 6 сэл

специалиһынан үлэлээн, онтон уопуруан баран, 5 сэл бюджетнай-финансовай хонтуруол отделыстаарсай контролер-ревизорынан үлэлээбитэ. Үп-харчы эргийитин хааччыйы, оройуон бюджетын хонтуруолааһын элбэх билиини ирдиир үлэ буоларын бары билэбит. Геннадий Васильевич үлэбэ олус эппиэттинэстээхтик сыһыаннаһара уонна баар боппууостары бэрт чуолкайдык быһаарара. Саҥа тэриллибит ревизия отделыгар эмиэ бэйэтин кыаҕын таба сыаналанан, толлубакка үлэлээбитэ.

Кэлэктиипкэ саамай тутуах хаһаайыстыбаньыкпыт уонна олоххо актыыбынай позициялаах, спортивнай да, культурунай да тэрээһиннэргэ барытыгар кытыһар, эдэр ыччаттарга холобур буолар киһибит. Биһиги кэлэктииппиттэн кынат аннынан, элбэххэ үөрэнэн, уопуруан, билиитин кэнэҕэтин, Ньурба оройуонун Кииннэммит бухгалтериятын салайааччытынан аһаҕа. Кылгас бириэмэбэ, икки сэл иһигэр Кииннэммит бухгалтерия матырыйаальнай-техничекскай базатын кэнэппитэ, бөҕөрөппүтэ, бухгалтердар үлэлиир усуллубуйаларын тупсарбыта.

Геннадий Васильевич 2020 сылтан саҕалаан, “Ньурбатааҕы АТП” МУП салайааччытынан олус диэн таһаарылаахтык үлэлиир-хамсыы сылдьар. Күүстээх, биир санаанан үлэлиир кэлэктиипи тэринэн, автотырааныспар

тэрилтэтин үлэтигэр билинги олоххо сөп түбэхэр араас саҥа сүүрээһини киллэрдэ. Олортон биридэстэринэн гостиницаны аһан үлэлэппитэ хайбаллаах дьыала. Итини тэнгэ ыраах тыларга уу тырааныспара “Нептун-15” сылдьан, дьон Ньурба киирэр-тахсар боппуруоһугар улахан суолталаах көмө буолла. Онон кини билинги сайдылаах, түргэн тэтимнээх үйэни кытта тэнгэ хардылыыр саамай сөптөөх салайааччы буоларын бэйэтин үлэтинэн бигэргэттэ.

Геннадий Васильевич 3 оҕо амарах аҕата. Элбэх оҕолоох ыл аҕата олоххо актыыбынай позициялаах киһи буоларын быһытынан, оройуоннааҕы аҕалар сэттэтин бэрэссэдээтэлинэн 2021 сыллаахха талыллыабыттан таһаарылаахтык үлэлиир сылдьарын олус диэн сэргитибит. Быыл кини Москва к. РФ Президенин иһинэн норуот хаһаайыстыбатын уонна судаарыстыбаннай сулуоспа Россиятааҕы академиятын ситиһилээхтик бүтэрэн, “Судаарыстыбаннай уонна муниципальнай салайы” диэн специальности ылла.

Геннадий Васильевич киэн көрүүлээх, сахалыы өйдөөх-саһаалаах, чизинэй, ыраахаттартан чаҕыйбат, туруорбут сыалын ситиһэр, ылыннарыйлаах тыллаах, дьон-сэргэ ытыктабылын ылбыт, инникигэ сирдиир, билинги кэмгэ эппиэттиир сайдылаах салайааччы диэн бииргэ үлэлээбит дьонноро киэн тутта-

быт. Итиэннэ Геннадий Васильевич буолаары турар быыбардарга төрөөбүт дойдутун дьонун итэҕэлин, эрэлин ылан Ньурба куорат баһылыгар талыллан, тапталлаах Ньурбабыт тупса, сайда турарын туһугар туох-баар кыаҕын, санаатын ууран туран үлэлиэ диэн бигэ эрэллээхпит.

Куораттыт дьонун-сэргэтин Геннадий Васильевич Игнатъев кандидатураны өйүүбүтүн диэн ыгырабыт!

РФ, СӨ финансовай сулуоспатын туйгуна

Яна Прокопьевна Кириллина, муниципальнай сулуоспа бэтэрээннэрэ

Светлана Николаевна

Петрова, Римма Петровна

Данилова, Любовь Васильевна

Степанова, Ангелина Афанасьевна

Алексеева, Алена Семеновна

Яковлева, Ньурба к.

Поддерживаем кандидатуру Геннадия Игнатъева в мэры города Нюрба

Настоящее время - время нестабильности. Мы не уверены в том, что будет завтра, послезавтра, через месяц, полгода. Пандемия, антироссийские санкции - это огромный вызов для страны. Понятно, что в такое время жите-

лям муниципального образования особенно необходимо сделать правильный выбор.

Геннадий Васильевич знает, какие вопросы относятся к местным вопросам городского поселения, какие проблемы испытывают горожане, и имеет видение, как их решить с помощью финансовых механизмов. Осознает, что задачи местного самоуправления - это, в первую очередь, обеспечение социально-экономической стабильности, и понимает, как важно, чтобы бюджет города был сбалансирован.

Для решения поставленных вопросов Геннадий Васильевич обладает всеми качествами - хороший организатор, хозяйственник, имеет опыт работы в бюджетной сфере и хозяйствующем предприятии. Имеет немаловажные и личные качества, как ответственность и упорство в достижении цели. Я уверена, что нынешнее время - время для молодых лидеров, имеющих знания, силы и опыт. Им посильны участие в национальных проектах, развитие сквозных технологий, новых экономических связей в условиях санкционного давления.

Призываю голосовать за Игнатъева Геннадия Васильевича, за будущее нашего города!

Марта Дмитриевна Иванова, финансист, начальник Управления финансов Нюрбинского района РС (Я) в 2012-2016 гг.

Биография Геннадия Васильевича Игнатъева, кандидата на должность главы МО "Город Нюрба"

венной службы при Президенте Российской Федерации, специальность "Государственное и муниципальное управление - Master of Public Administration (MPA)" (2022 г. в.).

Трудовая деятельность:

- МУ "Управление образования Нюрбинского района" РС(Я) - экономист (2006-2007 гг.);
- Финансово-казначейское управление МФ РС(Я) по Нюр-

бинскому улусу - и.о. ведущего специалиста, специалист 1 разряда, старший специалист 1 разряда отдела учета и казначейства, старший специалист 1 разряда отдела кассового обслуживания исполнения бюджетов (2007-2013 гг.);

- Управление финансов Нюрбинского района РС(Я) - ведущий специалист-старший контролер-ревизор (2013-2018).

- МКУ "Централизованная бухгалтерия Нюрбинского района" - руководитель (2018-2020 гг.);
- МУП "Нюрбинское автотранспортное предприятие" - директор (с 2020 г. по настоящее время).

Общественная деятельность:

- Всероссийская политическая партия "Единая Россия" - состоит с 2018 г.;
- Народная общественная

организация "Совет отцов Нюрбинского района" - председатель (избран в 2021 г.).

Семейное положение:

Супруга Мария Антоновна Игнатъева является предпринимателем (Фитнес-студия "IMAFIT"). Воспитывают троих детей. Старший сын Николай в этом году окончил Нюрбинский технический лицей, в данный момент является абитуриентом. Дочери Тане 11, сыну Саше 5 лет. Семья Игнатъевых ведёт активный образ жизни.

Как человек с финансовым и управленческим опытом, а также являясь коренным жителем Нюрбы, я четко вижу стратегию развития родного города в долгосрочной перспективе. Главная цель моей программы - сделать наш город примером для других городов, обеспечить достойную жизнь его жителям.

1. Программа благоустройства.

Развитие транспортной инфраструктуры в МО "Город Нюрба" и принятие эффективных мер по содержанию и ремонту дорог предлагаю:

Регулярно проводить обследование уличной дорожной сети города, оперативно осуществлять ремонт вышедших из строя участков, своевременно проводить ямочные работы;

Обустройство новых тротуаров и велодорожек, отвечающих современным требованиям;

Продолжение работ по асфальтированию улиц;

Оборудование новых парковочных мест;

Благоустройство дворовых территорий;

Содержание и ремонт автобусных остановок, обустройство новых теплых остановок согласно автобусным маршрутам;

Обновление маршрутной автобусной схемы "Микрорайон Западный-Комсомольская-Бегдьееле";

Проведение работ по водоотведению;

Работа по водоснабжению (летний водопровод);

Продолжение работ по уличному освещению;

Проведение мероприятий по урегулированию численности

безнадзорных животных;

Проведение конкурсов и акций, стимулирующих жителей на активное участие в благоустройстве города.

2. Экологическое благополучие.

Принятие мер по обеспечению регулярного, своевременного и качественного вывоза мусора, обустройства дополнительных современных площадок для сбора мусора;

Выявление и ликвидация несанкционированных свалок на территории МО "Город Нюрба";

Содействие открытию предприятий малого и среднего бизнеса в сфере раздельной переработки твердых бытовых отходов;

Внедрение практики раздельного сбора отходов;

Проведение просветительской работы с населением в рамках повышения культуры обращения с отходами;

Работа по улучшению качества питьевой воды;

Проведение мероприятий по озеленению города, в том числе с привлечением населения.

3. Социально-экономическая политика.

Изучение и внедрение успешного опыта других территорий;

Эффективное управление муниципальным имуществом;

Продолжение организации работы по привлечению инвести-

ПРОГРАММА

предстоящей деятельности кандидата на должность Главы МО "Город Нюрба" Игнатъева Геннадия Васильевича

ций на территорию МО "Город Нюрба", участие в программах, конкурсах по разным направлениям деятельности с целью получения грантовой поддержки;

Формирование положительного имиджа города;

Проведение мероприятий по отводу новых земельных участков для индивидуального жилищного строительства на территории МО "Город Нюрба";

Организация работы по обеспечению инфраструктуры микрорайона "Березовка";

Осуществление контроля качества оказания жилищно-коммунальных услуг населению;

Организация работ по обустройству детских и содержанию детских спортивных площадок и скверов;

Сохранение и развитие культурных традиций города.

3. **Взаимодействие с бизнесом и обществом.**

Для повышения заинтересованности бизнеса в развитии города будут проводиться следующие мероприятия:

Прямой канал общения "бизнес - мэрия";

Регулярные совещания главы города с предпринимателями для оперативного решения проблем малого и среднего бизнеса;

Бизнес-брендинг Нюрбы как города, где производят

качественные товары и оказывают услуги на высоком уровне;

Городской маркетплейс (электронная торговая площадка с товарами местных производителей);

Создание общественного Совета по предпринимательству при главе города, привлечение к работе Совета молодых предпринимателей.

4. **Программа развития семейной молодежной политики.**

Разработка и реализация программы патриотического и нравственного воспитания;

Создание условий для участия жителей в общественной жизни города.

Приобщение жителей города к здоровому образу жизни через проведение, организацию мероприятий;

Организация досуга жителей города: создание новых общегородских объектов культурно-досуговой и спортивной направленности, работа по организации коворкинг-центра, популяризация массовых видов спорта, развитие велодвижения в городе;

Создание новых рекреационных зон, а также территорий для развития туризма;

С целью привлечения молодых специалистов продолжить работу по строительству жилых

домов;

Содействие в развитии и поддержка общественных объединений города.

5. **Работа органов местного самоуправления.**

Эффективное взаимодействие с городским советом депутатов с целью решения проблем жителей города;

Сотрудничество с МР "Нюрбинский район", организациями и предприятиями различных форм собственности города в решении городских проблем и развитии его инфраструктуры;

Поддержка развития различных форм гражданского участия в решении вопросов местного значения;

Информирование граждан через СМИ и социальные сети о задачах местного самоуправления, его развитии и позитивных достижениях в обеспечении качества и уровня жизни населения.

В программе изложены основные задачи социально-экономического развития города и пути их достижения. Результатом реализации программы должно стать стабильное и поступательное развитие экономики и социальной сферы.

С командой единомышленников, профессионалов и просто неравнодушных людей можно выполнить любые задачи. Глава муниципального образования - это, прежде всего, высокая степень ответственности, и я к ней готов.

Кандидат Г.В. Игнатъев быыбар иннинээҕи фондатыттан төлөннө.

— Оттооһун —

Үлэһит да дьоннор хангаластар

Кураан күн-дьыл уһундук да сатыылаата диэн муннубут анныгар буугунаабыпыт баара, аны ааспат-арахпат ардахтаран салбан бардыбыт. Халлаан кэнсэлээрийэтэ кэм-кэрдийи эрдэһинин хайдах-туох эргитэрин сычача бэйэтэ билэр буоллаҕа, кини туспа сокуоннаах, көрүүлээх. Ол да буоллар айылҕа барахсан бэйэтин оҕолорун аһынар-арчылыыр айылгылаах, онон нүһэр быллыттар устан ааһыахтара, аламай күн чабыллыа тыгыаҕа диэххэ.

Аҕыйах хонуктаах оттооһун дааннайдарын сыныһан көрдөхкө, өрөспүүбүлүкэ-бэ былаан туолара саарбах, күһүн илдьитэ номнуо ааны сэгэттэ. Билэрбит курдук, Горнай, Нам, Кэбээйи, Бүлүү уонна Верхоянскый улуустарыгар ходоһалар ууга бараннар, балаһыанһа кытаанах. Оттон чурапчылар кураантан илдьидилэр.

Өрөспүүбүлүкэ салалтата ыаллыы регионнартан оту атыылаһыы практиката быйыл тохтуруун биллэрбитэ, онон бэйэбит барытын оттонон кыстыкка үктэниэхтээхпит. Ону таһынан соторутаабыта СӨ Ил Дархана Айсен Николаев муниципальнай тэриллиилэргэ уонна Тыа хаһаайыстыбатын министриэстибэтигэр сүөһү-сылгы төбөтүн ахсаанын намтапаттарыгар этэн туран, тыа сириин дьонулар бары күүһү-күдэҕи түмэн көмөлөһүбүтүн диэн ынырыы таһаарбыта. Ол аата тустаах салалталар, чуолаан улуустарга үлэли олоһор тыа хаһаайыстыбатын департаменнар күдээринэ сыһыпаралары буолбакка, эбэтэр ойуулаан көрөн пессимист, оруна суох оптимист тириилэрин кэспэчкэ, дынг-чаччы баар балаһыанһаны кырдыктаахтык ууран бизириэхтээхтэр. Ким төһө оттооҕо, тийиэрэ-тийибэтэ, идэһэбэ туттар хаамар баайдарыгар сабаҕалаһына, о.д.а. барыта учуоттаныахтаах. Нэһилиэнньэ ахсааныттан мобильнай биригээдэлэри тэрийиигэ кимэн кирииллээх үлэ-хамнас ытыл-лыахтаах.

Ону баара ... диригэ тийиэбин. Ааспыт олохпугу оттооһун хампаанньатыгар олус күүстээх-күүрээһиннээх болҕомто ууруллара. Бэл диэтэр, отчуттарга вертолетуан тийиэллэрэ, кыһалҕабытын этин, туоратыахпыт дииллэрэ. Кыраабылы, хотууру ойууга эрэ көрөр тэрилтэ үлэһиттэрэ былчыннар күүрдэн, ходоһалар ыкса күһүнгэ диэри үлэлиллэрэ, оттооһун боломуочунайдары быыстаала суох сылдыалара, хаһыакка, омунааттааха, субуоккалары луупанан көрүллэрэ. Вертолету умнуохха, суох даҕаны. Баара да буоллар, ол көтүү баһырхай сыаната көһөҥө көмүскэ тэнгэһиэбэ. Аны туран, хаһаайыһыныр субъектар билигин чугас эргин оттуулар.

Оттооһунтан тэйбитим ыраатта да, кини хаамытыгар интэриһим кыыма син биир кылам гынар. Бирдэ өйдөөбүтүм, сонуну тарҕатар ситимнэргэ тыа сириин тыын суолталаах хампаанньатын сырдатар-билиһиннэрэр, өйдөтөр-өйүүр хамсааһын баара ончу биллибэккэ, күһүнгэ үктэнэрибит бу кэлбит эбит. Кырдыга, салалта бу болпуруоска быар куустан олоһоротоҕо чуолкай, үлэлиир буолуохтаах, ону иһитиннэрэр, кэпсиир наада этэ. “Хочу назад в СССР, где был душой, сердцем молод” диэбэтэрбин да, билигин сириигэ барбыт социализм дьону үлэбэ көбүлүүр механизмдарын сыыска-буорга түһэрбиһит сыысхаллааҕа өйдөнөр.

Оройуон нэһиликтэригэр оттооһунна балаһыанһа араас. Сорохтор балай да оттоотулар, атыттар күн-дьыл уратытын мөлтөхтөр. Онон “тугу гынаахха” диэн

ыйытык тириир. Сөптөөх хоруй онно бэриллибэ, сүөһүбүтүн-сылгыбытын илиитигэр тутан хаалыахпыт.

Мантан тирэнэн, “хангаластар оттооһунна үчүгэйдэр үһү” диэни истэн, Хангалас нэһилиэгэр тийдим.

Манҕнай утаа Хангалас нэһилиэгин дьаһалтатын т/х специалиһа Сардана Владимировна Григорьевалыын кэспэтирбэр ити үөһэ ахтыбыт оройуоннарым кыһалҕаларын сүгүһэр онгостоммун, тылым-өһүм соччо тахсыа суох курдуга. Дьолго, специалист сэргэх сэһэнэ миэхэ кынат үүннэрдэ.

Хангаластар үчүгэй наставыаньылаахтар, кыстыыр от баар диэтэххэ, баһан этии буолбат. Ол курдук, 3 тэриллииллээх хаһаайыстыба уонна кэтэхтэргэ окко былаан 1405 тонна эбит буоллаҕына, 1200-тэн тахса туонната номнуо баар. Билигин да охсуллуохтаах ходоһалар бааллар уонна ардахтар аастахтарына, охсуллубут күөх быйан чөкөтүллүөхтээх, оччотугар сыһыппара улаатыаҕа.

Холобур, фермер Альберт Герасимович Герасимов 30-тан тахса төбө сүөһүлээх, ол иһигэр 12 ынахтаах, элбэх сылгылаах, ол иһигэр биэтэ 27 төбө. Окко былаана 150 туонна этэ, ону хоһуун бэрдэ аһара түһэрбит - 162 туонна оттононо. Үүтү 15 туоннаны туттарыахтаах, ол да туолара чуолкай.

“Артыал” кооператив кыстыгы эрэллээхтик көрсөөрү олоһор, былаан туолбут. Оскуола хаһаайыстыбата 50 туонна сорулаһын ыраабынан аһара толорбут, 71 туоннаттан тахса оттоохтор. Сардана Владимировна үөрэ-көтө кэспэтиринэн, кооператив ааспыт кыстыкка эргэ хотонго 120 төбө сүөһүнү киллэрбитэ күөххэ үктэнэргэ 150 төбө буолбут. Бу күннэргэ сана хотон тутуутугар докумуоннар ситэн эрэллэр, улуу бюджетта үбүлүүхтээх, онон хотон аны күһүн үлэбэ киририэхтээх. Санаттааха, “Артыалга” нэһилиэнньэ сорох араната сүөһүлэрин кыстатан ыллалара үгэскэ кубулуйбут, бу олус үчүгэй. Специалист олохтоо дьонун-сэргэтин ыкса күһүнгэ оттооччулар, онон-манан окко балаһыанһа уустугунан үгүстэр ардары-саппары аахсыбакка, салгы оттуура турунулар диэн үчүгэйдэ эрэл уотун күөртэн биэрдэ.

“Алаас ааттаах, суол сурахтаах” диэн мээһэбэ эппэттэр. Оттон хангаластарга былыр-былыргыттан манҕай Халаппачылар, кэлин Ньыкынабыстар диэн ааттанар ытыктанар ыаллар өрүү инники күөһүгэ сылдыаллар, тумус туттулар, үтүөнү эрэ үрүлүтэр тэнийбит удьуордар.

Мин сыллата күөх быйаны көлөһүнүн үрүйэли сүүрдэн сомсор, бэйэтин дэлэйдик хааччынар, тийибэт оттоохтору абырыыр, амарах дууһалаах, аһымал сүрэхтээх Александр Семенович Винокуровы көрүстүм. Тута этиэм - дьонун киһини кытта кэспэтирбэр Дьөһөгөй оҕото куттаах саха аатырбыт ырыаһыта Анатолий Бурнашев үөһэттэн айдарылаах ураты куолаһа кулгаахтар кутуллара дьылы гынна. Тоҕо маньык буолла?

Александр Семенович үллэр үйэтигэр, 43 сыл усталаах-туоратыгар ат үрдүттэн түспэтэх сылгыһыт киэнэ килбиэннээбэ, сэбиэскэй кэмгэ Бүтүн Сойуустаабы куоталаһы кыйыылааҕа, Хангалас нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооҕо, тыа хаһаайыстыбатын ветерана, элбэх оҕо-сизэн аҕата, эһэтэ. Ньурбалар үгүстэр-киһини соччо билбэт буолуохтарын сөп, оттон балтын, улуус сибээһэ сайдытыгар суураллыбат өңөлөөх, биллэр-көстөр кылаатын киллэрбит Каролина Семеновна Чистякованы бүгүнгэ диэри махтана ахталлар.

Александр Семенович аҕата Сэмэн Ньыкынабыс, ийэтэ Любовь Серафимовна оччолорго нэһилиэк сис ылынын ааттаналара, маны таһынан атын дьонго кыһамныларынан уос номоҕор сылдыалара. Сэттэ оҕолорун борбуйдарын көтөбөөттөрүн кытта бэйэлэрин кытта тэнгэ сырытыннарар, үлэ бары үөрүйэхтэригэр уһуйбуттара. Кэспэтир дьоруойа “оҕо этим, отон этим” диир сааһыттан оғус сизтэн, ат мииннэн, кыһыннары-сайыннары түбүк-сэдьк үөһүгэр сылдыара. Сыйыа оғус көлөттөн арахан, соноғостору айааһаан, ат үрдүттэн түспэттии санаммыта, онук да буолла. Дьөһөгөй оғотугар тоғо сыстыгытын быһаарыам: кини хос эһэтэ Халаппачы Марха улуһуттан Бүлүүгэ дьаам сүүрдүбүт киһи киэнэ ағыс кырылааҕа этэ, оттон эһэтэ, аҕата хайа да тимир көлөтөө-

Дьөһүннээх отчуттар Винокуровтар.

бөр аты ордороллоро.

Үйэ аңарын кэринэ ат мингэлэммит сылгыһыт ааттааҕа күн бүгүн сыспай сизлээбэ 36 төбө, өссө да ууһу тураллара чуолкай, ол курдук кинилэри көрүү-истиһи былыргылы олука уурулар. Дэлэбэ да, идэһэ саҕана Винокуров убаһаларын этигэр наадыйааччылар ахсааннара ааҕан ситиллибэт.

Бөлүһөк Ксенофонт Уткин - Нүһүлгэн үөрэбэр “киһилээх киһи” диэн өйдөбүл баар, оттон киһи киһитэ элбэх доһордоох-атастаах буолара чуолкай. Александр Винокуров убаастаан “убайдарым” диир, биир бэйэтин курдук туруу үлэһиттэр Никифоров Виталий Васильевичтын, Иванов Николай Романовичтын уонна оҕолорунаан, сизнэринэн 55 туоннаттан тахса оту рулоннаан чөкөттө. Сылгыларыгар 25 туонна от сөп буолар, онтон ордуга атыыланар. Кини этэринэн, алаастар куурбуттар, күөллэр оннуларыгар уолбалар тахсыбыттар, үүнүүлэрэ үчүгэй. Билигин да хас да күн охсулар сир сытар, ардахтар аастылар да, ходоһатыгар кириэр булгуруйбат санаалаах. “Окко наадыйааччы элбири чинчилээх, онон өссө мөхсүнэн, кыһалҕалаахха көмө илиитин уунартан ордук үчүгэй суох буоллаҕа”, - диир.

Былырын кини ходоһаларын көрөн баран сөхпүттээхпин - харах дэлин ырыгар ханна да, мэкитиэттэр, тиискэ да анһынар мас суоҕа, ол курдук ыраас. Сиргэ дынг-чаччы хаһаайыһыны сыһыан дизи онно көрөн үөрбүттээхпин, киһи барыта кини курдуга буоллар диэбиттээхпин.

Александр Семенович олох сайдытытын кытта дьүөрэлэстим диэн күллэрдэ, кини рулоннааһынна быйыл эрэ кирибит эбит. Урут 40-50 туоннаны, ол аата 20-ччэ түгэх оту илиинэн кэбиһэллэрэ. Аны туран, үлэһэтэххэ туох барыта табыллар диэтэ, ол курдук “икки куобаҕы биир ытыһынан” диэбиттии, рулоннаах отторун сылгытын баазатыгар тийибиттэр-таспыттар. “Эрдэ оттоммут алаастарга чыыбаайы бөҕө куоталаһа-куоталаһа үүннэ. Күһүн олус ардаабатаҕына, сылгыларга үчүгэй буолуоҕа”, - диэбитин кытта сөпсөстүм.

Ырааһынан тэлэйиэн аан дойду балаһыанһатын таарыйдыбыт уонна хоһуунхоодуот, киһи киэнэ килбиэннээбэ Александр Винокуров эпитин сурукка тиһиэм. Кини: “Бу уустук кэмгэ өйбүт-санаабыт чөлөрүүйөхтээх, ас-үөл өттүнэн куттал суох буолуутугар ордук биһиги, тыа сириин үлэһит дьону, быһаарар оруоллаахпыттын граждандарык иһинэн ааһыныахха, уйгунубыйаны дэлэтэргэ күүспүтүн түмүөххэ”, - диир.

Афанасий ИВАНОВ.

— В республике —

Айсен Николаев определил главам районов и городских округов Якутии задачи на ближайшую перспективу

Глава Якутии Айсен Николаев подвел предварительные итоги социально-экономического развития республики по результатам семи месяцев 2022 года и поставил задачи главам муниципальных районов и городских округов на ближайшую перспективу в ходе Совета по местному самоуправлению.

“Несмотря на западные санкции, практически непрекращающаяся эпидемия COVID-19, мы смогли сохранить устойчивость экономики, во многом благодаря оперативно принятым решениям по поддержке обеспечивающих отраслей, предпринимательства, жителей республики. В эти месяцы продолжается рост промышленного производства, валового регионального продукта, доходов бюджета”, - сказал Айсен Николаев.

По словам Ил Дархана, по предварительным итогам семи месяцев промышленное производство выросло практически на 13%, выполняются все мероприятия национальных проектов, по плану реализуются инфраструктурные проекты. Не допущена

стагнация на рынке труда, ситуация с занятостью населения идет по позитивному сценарию, безработица составляет порядка 6,8 %.

“Многие из вас проявили инициативу, выдержку, полностью мобилизовались для решения задач, которые поставлены перед вами. Это позитивным образом сказалось на общественной стабильности, способствовало бесперебойной работе предприятий, малого бизнеса”, - подчеркнул руководитель республики.

Важным достижением Айсен Николаев назвал эффективную работу в пожароопасный период и отметил высокую готовность глав, оперативность и грамотность действий. Проведена большая подготовительная работа, максимально эффективно использованы финансовые ресурсы, размер которых были увеличен

при поддержке федерального центра по прямому поручению Президента РФ Владимира Путина. Внедрены новые подходы и решения по тушению и профилактике пожаров.

Сегодня в Якутии действует 12 лесных пожаров с площадью пройденной огнем 84 249. В прошлом году на эту дату действовало 117 лесных пожаров на общей площади 3 925 079 га. Всего с начала пожароопасного сезона 2022 года на территории республики зарегистрировано 522 лесных пожара на площади 536 564,01 га. В аналогичный период прошлого года было зарегистрировано 1 474 лесных пожара на общей площади 6 250 335,17 га. По сравнению с прошлым годом общее количество пожаров сократилось в 2,8 раза, а площадь, пройденная огнем в 11,7 раз.

Другая ключевая задача - оперативное завершение аварийно-восстановительных работ в Кобяйском и Верхоянском районе, оказание помощи и возмещение ущерба населению. Правительству республики поручено в полном объеме оказать поддержку муниципальным образованиям в решении всех вопросов. Это и доставка грузов для аварийно-восстановительных работ, восстановление объектов, в первую очередь, социальной сферы, а также сельского хозяйства, организации кормозаготовки.

Кроме того, Ил Дархан поручил ускорить темпы по кормозаготовительной кампании в целом по республике, особый упор должен быть сделан на работу мобильных бригад.

Айсен Николаев напомнил о том, что в зоне персональной ответственности муниципальных

властей находится капитальный ремонт школ. По поручению Президента РФ Владимира Путина выделены колоссальные средства на эти цели. В программу капитального ремонта в республике вошли 58 школ. Сегодня ремонтные работы завершены в 21 школе, средняя строительная готовность по школам, которые должны быть сданы в этом году, составляет 96%, и порядка 62 % на тех объектах, которые будут сданы в 2023 году. “В ближайшие дни все работы должны быть завершены и 1 сентября дети должны пойти в отремонтированные школы. Поручение Президента страны должно быть исполнено. Здесь ошибки и затягивания недопустимы”, - завершил Николаев.

В ходе работы совета рассмотрены задачи муниципальных властей по профилактике преступности среди несовершеннолетних, усилению архитектурно-градостроительной политики, а также итоги декларационной компании.

Пресс-служба Главы РС (Я) и Правительства РС (Я).

**Чкаловка саха
ынафын
ахсаанын
ханаталлар**

Хаһыаппытын сэргээн аабааччылар сонуну-нуомаһы тыал-хаар курдук аһарбаттар, аһам саастаахтарга кини сарсыардаангы сахсаан, киэһээнни кэпсээн буолара да үөрүүлээх. Эдэрдэр атыттар: кинилэр куйаар ситиминэн дайаллар, сайдыга тилэх уопсаныр ырдара киэнг. Хомойуох иһин, олус үөһэнэн, ыраабынан сылдьаннар, ардыгар тэлгэһэ иһигэр буолбуту билбэккэ хаалалара үгүс. Ити да үрдүнэн ыччаты барытын биир халыыпка кутуллубат. Ону чингэтиэм.

Соторутаабыта биир эдэр киһи Чкаловка кэлбит саха ынахтарын үүттэрин-астарын тоқкоолоһон соһутта. Мин туран кыбыстан, дьэс алтанныы кыыстым - кыс устата саха сүөһүлэрин туһунан сурукка тис да тис буолан баран, сайын салаллаатын кытта кумаахыга биир буукубаны түһэртэтим.

Буруй боруостаныахтаах, ол иһин "Саха сүөһүтэ" хааһына тэрилтэтин Аканатаабы филиалын управляюшайа А.В. Игнатъевтыын кэпсэтиини эһиги болбомто-бутугар таһаарарга сананым.

- Андрей Владимирович, сонунун ындыы мунгунан буолуохтаах, онон аргыйы наллаан сүөһү төбөтүттэн, ааспыт кыстыктан сэһэргэһии аанын аһаахха...

- Күн бүгүн төрүт сүөһүбүт ахсаана холбоон 134-кэ тийдэ. Быһаас суол хаалыан иннинэ Хаңалас оройуонуттан эбии 20 ынах кэлбитэ. Уулаах ынахтарбыт этэнгэ 100 бырыһыан төрөөнөр, ньирэйдэр номноу бороохтуйдулар, ийэлэрин үүттэринэн үссэнэллэр, күөх оту харахтарыгар диэри уобаллар. Саас кэлиитэ уһаан, 170-ча туюнна оттоох кыстаатылар, быйылгы кыстыкка эмнэ 170 туюнна оттоох кириэхтээхпит. Окко 4 киһилээхпит, илии үлэтэ суох, Хачыгы салаа да оту хаалларбакка чөкөппөппүт, аны Үөдэйгэ оттуу сылдыабыт. Үүнүү куһаҕана суох. Хайдах эрэ былааны аһардыбыт дэһэбит. 200 туюннаба тиэртэххэ, сүөһүлэр тийэй-тэпсэ аһаахтар этэ.

Оттооһунга сыһыаран этиэм. Рулоннаах от хаачыстыбатын сүтэртэтигэр инникитин ферма кыбыгыгар навес онгостору толуктуйдуубут, дэлэ үчүгэй буолуо этэ дуо. Сүөһү көрөөччүлэрбит түөртэр, салгыы үлэтииргэ күн баҕалаахтар. Билигин ньирэйдэри хаайан турабыт, ынахтар мөччийэн баран титииккэ кэллэлэр. Көһөн, тэлэһийэн ыраатааччылар да, хайаан да Кырдалга суолларын туора хаампат идэлээхтэр.

- Олохсунт тэтимэ олус түргэн, ой-санаа хаамыта биир ондук. Бары да кэриэтэ саха ынахтара Чкаловка дьыттийдилэр, дьэ, онон мантан инэ сылаах үүт үрүйэли сүүрүөбэ, күн тааһыны (январь) арабас арыы алларыыаба дэспинит. Өһүргэһэ суох, үксү-бутүгэр "виль, да положь" наада курдук. Онтубут баара үүт-арыы суох...

"Саҕалаабыт дьыалаабыт үчүгэй түмүктээх буолуоҕа"

Кириэп с. водовоз суоптара Геннадий Семенов.

- Ыйтык оруннаах, манна биһиги итэбэспит эмнэ баар. Нэһилиэнньэ истиитигэр-билиитигэр саха ынахтарыттан хаһан-хайдах бородууксуя ылыахтаахпыт чуюлкайдаабахпыт, үлэбитин саҕалыырбытыгар. Кэлбит ынахтар балай да саастаахтарын таһынан урут ына сылдыбатахтара, ньирэйдэрин аһаппыттар. Инньэ гынан ыырга үөрүйэхтэрэ суох. Биһиги боруобалаан ыы сылдыбыппыт. Магнай утаа уустук собус этэ да, туох барыта үөрүйэхтээһинэн кинилэр да ханна барыахтарай, ыанньык ынах буолуохтара. Онон этэнгэ төрөөн-уһаан истэхтэрин аайы эдэр ынахтарбытын ыахпыт - эһиилгитигэр, ол анараатыгар. Этэргэ дылы, магнай ахсаанга үлэли сылдыабыт, онтон хаачыстыбага көһүөхпүт. Санаабыт күүстээх, онон саҕалаабыт дьыалаабыт үчүгэй түмүктээх буолуоҕа.

дьирээлэһэн үйэлэри унуордаабыт төрүт баайбытын харыстыахха, ханатыахха. Россияҕа быйыл Култуурунай нэһилиэстибэ сыла биллэриллибитэ, аны биһиги төрүт сүөһүбүтүн үйэлэргэ хаалбыт матырыйаалынай нэһилиэстибэнэн аабынарбыт сөрү-сөп буолуоҕа.

**Кириэпкэ
үлэ-хамнас
күөстүү оргуйар**

Таркаайы нэһилиэгин Кириэп селиэнньэтин специалиһа (баһылык оруулаах) М.И. Андрееваны кытта кэпсэтииттэн атаһым сири билбэт буолуор диэри үөрдүм. Ол курдук үчүгэй сонунтан тулан барыта сырдык. Бэл диэтэр, собото олорон "тоҕо үчүгэйи" диэн дорбоонноохтук сангаран Айыларга махталбын эттим.

Матрена Ильинична манньк кэпсээннээх буолла: - Аан дойдуга балаһыанньа төһө да тынаатар, Россия күүһэ-кыаҕа күннэтэ улаатар, кырдыктаах дьыаланы ким да кыайбат, иннибит диэки хардыыбыт өссө кэнгир. Холобур, ол аһыах ахсааннаах киһилээх Кириэптэн эмнэ кестөр. Ааспыт үйэ 90-с сылларын "плохие времена" дирибит баһан этии буолбатаһын билэбин. Оттон биһиги селиэнньэбитигэр ити кэмнэрдээби төрүөх ыччат бүтүн Кириэби сирдээхтик тутан олоор, ханна кыһалҕа баар - онно кинилэр көмөҕө кэллэлэр.

Быйыл оройуонга Норуот көбүлээһинин сыла биллэриллэн, дьоммут-сэргэбит актыыбынастара аһара улаатта. Саас-сааһынан сэхэргизэм. Эн хас да төгүл Кириэпкэ ыччат түмсүүтүн суруйбутун, салайааччы Сергей Тельнову бэлиэтиирин. Үчүгэй ханан баҕарар үчүгэй таһа турааччы. Ити Сергей эргэ дьыэтин мастарыскай огостон, аны миэбэл онгором барта. Урут Дьокуускайга туууга үлэлээбит буолан, маһы ыллапат эрэ уус бэрдэ. Онгоһуктара аныгы дизайннаах уонна үрдүк

хаачыстыбалаах буоланнар, хотуттан-собурууттан сакаас бөҕө кирибитэ, инньэ гынан производствоны кэнгэтиэххэ диэбитэ. Былырын 250 тыһ. солкуобайы социальнай контракт нөһүө ылбыта, онно оборудование атыылаһан үлэлэспитэ. Быйыл Норуот көбүлээһинин сылын чэрчитинэн 500 тыһ. солкуобайы ылла, эбии оборудованиеланна, дьону үлэбэ ылан үлэ миэстэтин таһаарда. Оройуон "Кэскил" оҕо саадын куухунньатын эргэ дьыэтин аренда биэрэн, мастарыскайа Ньурба куоракка кестэр. Эн киһи онгорбут миэбэлин илэ хараххынан көрбүтүн, илигинэн тутан көрбүтүн уонна Швеция ИКЕАта эргээн ырынагынан босхолоун сөп буолбут диэн күллэрбитин умуллубат.

Аны туран, Савва Николаев көбүлээһиннэртэн 150 тыһ. солкуобайы ылан, мороженой онгоробор оборудованиеланна, инньэ гынан кэлин мороженой диэки хайыһааччы суох буолла. Предприниматель маһаһынаах, бэ-кээринэлээх, минньигэс килиэби Хатын-Сыһылар, Дьаарханнар, бэйэбит "как горячие пирожки" курдук ылааллар, ылабыт.

ИП Семенов Геннадий Павлович эмнэ инициативалар биэрбит 400 тыһ. солк. водовоһугар солярканын барар мотуору ылан, ЗИЛ массыынагыгар көһөрө сылдыар. Маны таһынан киһи ууну ыраастыыр станцияҕа дьыэлээн, нэһи-

лиэнньэни ыраас иһэр ууннан хаачылар (кырдык, бу уу бөгемский курусталлыы дьэнкир - авт.). Онон мотуор уларыйдыбына, уу сыаната чэпчибэ дэһэбит.

Денис Иванов, эдэр киһи, тирри атах таһаһын, омунаатахха, омок брендэриттэн итэбэһэ суох онгорор, бородууксуяҕа сакаас кириэ турар. Өскөтүн урут күһүнгү-сааскы саппыкылары тигэр эбит буоллаһына, соторунан кыһынны моделлэргэ көһөр толуктуйдаах. Биллэрин курдук, билигин кыһынны эр киһи саппыкыларыгар монгольскай онгоһуктар элбэхтэр, оттон Денис кыһынны линейкаҕа кириэбинэ сакаастааччы кыры-кырыгынан буолара чуолкай.

Атын сонуннарга тохтуом. Оскуолалары капиталнай өрөмүөннээһин Федеральнай программатыгар кириэммит, 26 мөл. солк. суумалаах үлэни "Мастстрой" ХЭТ (Владислав Торохов) онгорор. Оскуолабытыгар ытыллар өрөмүөн хаачыстыбатын төрөппүттэр хонтуруоллууллар. Онуоха эбиитин тендергэ кыайыт В.А. Торохов үтүө суобастаах уонна бэйэтигэр ирдэбиллээх үлэтигэр. Манна нэһилиэнньэ дьарыктаах буолуутун Киинин нөһүө оскуола улахан кылаастарын оболоро, үлэтэ суох олохтоох дьоннорбут үлэлээн, хамнастанан үөрдүлэр.

Оппут оттонон бүттэ даһаны, уонсайа 300-тэн таһа төбө сүөһү, 100 иһэ-таһа төбө сылгы баайдаахпыт, от дэлэй, онон кэлиэхтээх кыстыгы кэллин диэн кэтэһэбит. Үүнүүлээх Дьүүктэбэ сааскы халаан ууга кириэн, от куоталаһа-куоталаһа үүммүтэ, эһиилгитин билбэтэрибит да, эбэбит син биир маанылыыр ини.

Арыылаахха хаптаҕас, моонһоһон дэлэйдик үүнэн, дьоммут-сэргэбит натуральнай битэммининэн толору хаачынына. Күн бүгүн сүрүн үлэлэр түмүктэннилэр, миэлэстэр хааллылар, көмүс дуйдаах күһүммүт кэлэрэ чугаһаата. Барыта этэнгэ баран иһэриттэн үөрэбит. Ол да буоллар, Чонноонно шлюз-регулятор онгоһуллар боппуруоһа быһаарылларын кэтэспипит курдук кэтэһэбит.

Олус сэргэх кэпсэтиини түмүктүүбүт. Тьа сири саһа түспүт сыа хаардыы ыраас дууһалаах, үлэһит, үтүө дьонугар үчүгэйи, кэскиллээби уонна үйэлээби баҕара хаалабыт.

Афанасий ИВАНОВ.

— Үбүлүй —

Ньурба талааннаах суруйааччыта Дмитрий Пономарев - Дьолуолаах

Быыл, 2022 сылга Күндээдэ нэһилиэтин бочуоттаах олохтоо, "Ньурба уоттара" литературнай түмсүү салайааччыта, мастардыһытыгар "Сахаада" спорду маастара, СӨ физкультурара уонна спорка туйгуна, СӨ суруйааччыларын Союуһун чилиэнэ ПИНОМАРЕВ Дмитрий Николаевич - Дьолуолаах үбүлүйдээх 65 сааһыгар үктэннэ.

Дмитрий Пономарев 1957 сыллаахха атырдык ыйын 14 күнүгэр бу орто дойдуга уол оҕо буолан чабааран кэлбит сирэ Мэнэ Хангалас улуһун Мэлдьэхси нэһилиэтин Томторо. Төһүлү оскуолатыгар үөрэнэн, аармыйага сулуспалаан, Майага тырахтарыстар курустарын бүтэрэн, сопхуоска үлэни сылдьан, олобор улахан тапталын көрсүбүтэ. Розата ол кэмгэ Дьокуускайдаагы культпросветучилище студентката, кини дойдутугар практикатын бара сылдьара.

Букатын кыра сааһыгар ийэтин сүтэрит, сэрри кыттылааба, икки харабынан көрбөт буолбут аҕатыгар сирдэит буолан улааппыт Дмитрий Розатын дойдутугар Ньурба Күндээдэтигэр олохсуйа кэлбит кэмтээн номно 40 ордуга 3 сыл ааһа охсубут. Билигин Пономаревтар аҕа ууһа тэнийэн номноу сиэннэр кэлитилилэр, эһэлэрин, эбээлэрин сүрэхтэрин дьолунан угуттуулар.

Дмитрий Николаевич Күндээдэ аҕа аҕа баһылыга буолан олон Дьокуускайдаагы сельхозтехникумга үөрэнэн, зоотех-

ник идэтин ылбыта. "Ньурба", "Күндээдэ" совхозтарга биригэдьириинэн, онтон Күндээдэ спортсаалата тутуллан, бу саала дириэктэринэн үлэлээбитэ. Спорду олобун устатын тухары үлүһүйэр, спорду, физкультураны, чөл олобу өрө тутар, тулата барыта чөл туруктаах, эт-хаан өтгүнэн сайдылаах буоларыгар күн баҕалаах. Нэһилиэгэр "Харысхал" аҕалар түмсүүлэрин тэрийсэн, өр кэмгэ салайан үлэлэспитэ.

2014 сыллаахха "Күрүлгэн" 5-с нүөмэрин 25 страницатыгар Дмитрий Пономарев диэн аатынан "Ийэ", "Түүл туолуута" кэпсээннэр тахсыбыттара. Кэпсээннэр аныларыгар Ньурба, Күндээдэ диэн арылыччы суруллубутун "Ньурба уоттара" үрдээн-ирдээн, олох да аттыбытыгар сылдьар талааннаах киһилээхпитин таба таһаммыты. Ол кэпсээннэрэ сурунаалга тахсаат ааҕааччы биһирэбилин ылбыттара, араас таһымнаах күрэхтэргэ бастың айымны аатырбыттара. 2015 сылтан "Ньурба уоттара" литературнай түмсүү чилиэнэ, салайааччыта.

Күн бүгүн Дмитрий Пономарев "Дьолуолаах" (кэпсээннэр), "Отут алта тус эмэгэт" (кэпсээннэр), "Кут уйбат албаһа" (кэпсээннэр), "Олох амтана" (хоһооннор), "Ийиним кыымнара" (хоһооннор), "Биһик" (кэпсээннэр) диэн алта кинигэлээх Саха Өрөспүүбүлүкэтин суруйааччыларын Союуһун чилиэнэ, саха омука олус аабылымтыа айымньылардаабынан биллэр Ньурба суруйааччыта. Хоһоонноругар ырыалар суруллулар, кэпсээннэригэр ырытыллар тахсаллар.

Тулааһа аҕаардаах улааппыт Мэнэ ыччата Дмитрий Пономаревка Ньурба тапталлаах иккис дойдуга. Кэргэн, ыал аҕа баһылыгың быһытынан дьолу туһунан сэрэ үлэһит, спортсмен, суруйааччы, олоххо көрүүлэрин дьонго тириэрдэр уопастыбанньык быһытынан сиппит-хоппут, үгүс элбэх өрөгөйү үөрүүлэри, ситиһилэри туһунан Ньурбата. "Олохпор ситиһилэрин 70-80 бырыһыана кэргэним Розам киэнэ", - диэн билиһинэрэн чугас доҕоттору ылынабыт. Миитэрэбит нөһүө Розалия Николаевнаны чугастык билэбит, улахан-нык убаастыбыт, талааннаах киһини дойдубутугар сирдээн аҕалан, тапталлаах Ньурба

рбабыт дорҕоонноох аатын ыраабынан-чуҕаһынан кэрэхсэбиллээхтик ааттана сылдьарыгар олук уурбут кэрэ Далбар Хотунунан ааттыбыт.

*Көһүлү ордорбут Ньурбакаан ыччата,
Тимири уһаарыт Сата Уус удьуора,
Дүһүрдээх Төлүөнтэн төрүт хаан
тардылаах
Дьолун дьон дойдуга - Күөх Ньурба
туоната.*

*Эн күөһүгэр көрбүт алмаас таас
чабылын,
Түһүгүгэр күн уоттаах мохсоҕол
мөссүүнүн,
Көһүгүгэр долгууар күөлэриң долгунун,
Күөгэйэр чараннаах киэн сыһың
килбиэниң.*

*Албан аат эийэхэ, хорсун дьон биһигэ,
Айхаллан, саргылаах саха киэн
туттуута,*

*Хоту сир чэлгийэр кэрэтэ - Күөх Ньурба!
Өбүгэм уутуйбут олоҕо - Киэн Ньурба!*

Үтүмэн үйэлэр үргүүрүн тулуйан,
Үтүөнү үксэтэр, кэрэни дэлэтэр,
Кэлэр кэм кэхтибэт кэскилэ түстэммит
Ийэ буор дойдубут, үүнэ тур, сайда тур!
- диэн Дьолуолаах 2020 сыллаахха суруйан кэбиспит "Ньурба" хоһоонун Маалыкай талба талааннааҕа Саргылана Стручкова матыһаан дьонго-сэргэбэ киэнник тарҕанна.

"Ньурба уоттарын" салайааччытын быһытынан 2021 сыллаахха бу түмсүү 50 сыллаах үлэтин сырдатар уонна бу сыллар устата түмсүүгэ сылдьыбыт, сылдьар дьоммут айымньыларга түмүлүбүт, улахан историческай султаллаах кинигэтин торумнаан, салайан, бэлэмнэтэн таһаартарыта дойдубутугар тугунан да кэмнэмэт күндү бэлэх буолар. Түмсүү инники үлэтигэр үгүс элбэх көрүүлэрдээх, бырайыактардаах...

Ньурба суруйааччытын быһытынан Саха сирин үрдүнэн биллэр убаастабыллаах салайааччыбыт, тумус туттар мааны киһибит, Дьолуолаах, Дмитрий Николаевичты!

Үбүлүйдээх сылгынан тапталынан угуттамыт итии-истин эбэрдэбитин дьол-

лоох ытыскара тобус-толору тутан кэбис!

Уонна түмсүүбүт бастың талаана Саһаада барыбыт баһа санаатын түмэн хойунан кэбиспит алгыс хоһоонун бэлэх тынан уунабыт.

*Абыс ахтар Айыһыкка
Алаадынан айах тутан,
Сэттэ эдьэң Ийэхсити
Кымыһынан күндүлээн,
Илин халлаан энэригэр
Айхал тылын анааммыт,
Алгыстанар, арчыланар
Үбүлүйдээх күнүгүнэн
Тумус туттар киһибитигэр
Ытык-мааны Миитэрэбитигэр,
Далбар Хотун Розалиятыгар
Махтал, таптал тылларын
Анаатаһыт буоллунууй,
Үйгү-бийан олобу
Ааттаһыт буоллунууй!
Кыһар сарыал кымыһынан
Ийэ куту бөбүгөтөн,
Тахсар сырдык сардананан
Буор куту халытанан,
Сылаас, сырдык суһумунан
Салгың куту арчылаан
Кэлэр кэми кэскиллээн,
Сырдык сыдыһаа чэрчилээн
Сылаанньыта үөрдүң дуу.
Дьоллоох олох
Укулаатың онорон
Тапталыңан угуттаан
Орто туруу дойдуга
Үтүө сулуу хаалларан
Өрөгөйдөөң!
Сырдык сыдыһаа күн алгыһа
Интин тэбэр сүрэхтэргэ,
Айыы сырдык арчыта
Күрүлээтин күһаҕантан!*

Суруйааччы Дьолуолаах Миитэрэи айымньыларын ааһың, киһи киһиэхэ, тулаһың эйгэбэ, айылбаһа сыһыаныгар биһигитин ханатың, оҕолоргутугар, сиэн-нэригитигэр сахалы тылы-өһү, сиэри-майгыны тиэрдиг, саха сахатынан кэрэтин өрө тутун!

Эйигин кытта биһир кэмгэ олоһорбуттун, ыкса алгыһарыгыттан, доһордоһорбуттун долгуһа үөрэр "Ньурба уоттара" литературнай түмсүү.

*Истэр миһигин Айылбаһа,
Ийэм буолан айманар,
Куотуох куптун уоскутар.*

*Чаран наһыл суугуна -
Ийэм таптыыр куолаһа,
Намчы лабаа кууһара -
Ийэм сылаас илиһтэ.*

*Оргууи сүүрдэр үрүйэм -
Ийэм кэрэ ырыата,
Киһэ кыһар сардага -
Ийэм истин мичээрэ.*

*Кутаа уотум сылаһа -
Ийэм суоһун уугута,
Үөһэ көтөр туманым -
Ийэм үрүң былаата.*

Күндээдэ, 2020 с.

Эрий эрэ ийэбэр

*Эрий эрэ ийэбэр, кэтэһэ саныыр эбээт,
Күнүс - түбүк быһыһаар, түүнүн - көрөр
түүлүгэр.
Хараһын симиз кэрэх, субу баарды
көстөбүн,
Көтөх үөһэ эйээрэр, эмиий көрдүүр
кэмгиттэн.*

*Эрий эрэ, ийэбэр, эбэрдэлээн буолбатын,
Сонуна да суох эрий, солуута суоһу
кэпсээ.
Ыйыт хайдах сылдьарын, дьэһтэ төһө
сылаһың,
Ынахтара ыатарын, кимэ киһирэн
чэйдиирин.*

*Эрий эрэ, ийэбэр, кэпсээ бэйэң тускунан,
Ситиһиһигин-үөрүүгүн, сырдык-ыраас
тапталгың.
Атаахтаан ыл оҕолуу, онтон эмиэ
үөрүүбэ,
Уоскут уйан сүрэгүн, харах уулаах
санаатың.
Эрий эрэ, ийэбэр, кэтэһэ саныыр эбээт.*

Дьолуолаах Миитэрэи.

Аҕа ахтылбаһа

да буоллар атыылаамакка "киһи буолар" ыарахан этэ. Эн этэр "сырдыккын" им балай харанара була сатаан, илимин иминэн "бу диэки буолуо" диэн хайсыхабын тутарым. Сирэйбин-хараһың быһыта анһаарым, суорба тааска кэтиллэн төттөрү тэйэрим, атаһың хатыһан хара сире хоруйа суулларым.

Ыарахан этэ. Оһоллоох олох охсуулаах күннэригэр, кутаннас кутаһа тирэх көрдөөн, үрүт-үөһэ мээһэ багыччактырбар, хаптан ылан хатааһан таһыһабы салгынтан атын суох түгэнигэр.

Хаан-уруу дьоммуттан матаммын, кураанах ытыһың харах уулаах, курус тыалга куустара сонгуора көрөрүм. Бүтэһикпэр-мунгурбар, муннука симиллэр муунтуулар түгэммэр, доһор да, атас да ууммут илиһтэ тиийбэт кэмгэр тобуктаан оһорон, улаһа-та көстүбэт уһаар халлаан диэки сирэйдэ-нэн көрдөһөрүм.

Суох! Айыһылартан буолбатах! Эн ааккын аатты! Эйигин ыһыра! Тоһо диэ. Бу анһыһылаах-харалаах, үтүөлээх-кэрэлээх күн сирин көрдөрбүт, аҕан аҕалыт Эн эрэ эбээт. Эн эрэ - бу сиргэ дьон тэһинэн сылдьах суолбун ыһан биэрбит. Эн эрэ - аттыбар баарың тухары сырдык тыһын буолан көмүскээн, арчылаан-араһааччылаан, кынаатың аһыгар уктан даһыдал үүннэри-бит киһим.

Алы гын, Аҕа! Буруйдуур кэриэтэ аһардас ыарахан кэмнэриң аһан-санаан аһыһылар. Үөрүүлээх үтүө күннэр үгүстэр олоһор эрэйи билимнээт, элбэһи эрийбэт элэр саас сыллара, түүнэ суох үргүлдьү күнүс күлүмнэс күннэрэ, тапталга билинэн талбаара дайарым, кэрэни эрэ кэрэхсиһир кэрэкэ кэмнэриң. Ыал буолан Аал уоту оттубут, Алаһа дьэ дьэндэтэн аанын арыһан аймаһ-билэ, атас-доһор дьоннорбун айах тутан көрсүбүт айхаллаах күннэриң. Уол оҕобун уруйдуу күн диэки ууммутум, кыс оҕобун тапты ырыһанан бигириң, сиэн оҕобун сэрэһэн сүрэхпэр туһунтум. Күүстээх үлэ, көхтөөх күрэс көбүтэр үөһүгэр киһи масты чингии, үлэттэн үөрүүнү

буларым, бар дьонум хайһылың истэриң.

Сааһың оһорон анаарыт, киһэрэн оһорон кэпсээбит эндирдээх олоһум буюм буолбут боһойдорун туора сийэйэн, кыһыһылаах таһарым кынаттыр түгэнэ.

Баһарабың дуо оҕо сааслар төһнүөхпүн? Арааһа, суох. Ону мин аһыһытум. Арай субу курдук соһотохсуһуан, ахтылбаһа ылаһан санаан кэллэхпинэ, ахтылбаһа аһара, дууһабың уоскута өйүм түгэ-биттэн сэгэтэн, арыһан көрөбүн. Онно өрүү күннээх халлаан уонна Эн сырдык мичээринг - дьоллоох оҕо саас.

Баар дуо туолбатах баһа санаа? Баар. Оҕо эрдэхпиттэн: Улаһан, үөрэхтээх-идэлээх киһи буолан, аҕа буолан төрөппүт, иппит, мунгура суох таптаабыт, улахан олоһо бэлэмнээбит, үөрэппит үтүөһүн-үтүөнэн төлүөхпүн, сылаас дьэһэбэ, сымна-бас олоһо оһордуохпун, эмтээн-томтоон өрүү аттыбар илдэ сылдьаһың.

Аҕа! Билигин Эн миһигин киэн тутун. Аһыһың аһаттар ыччаттарданна-быт. Билигин мин бэйэм улахан дьэ кэр-гэн Аҕа баһыһыгабын. Мин буллум Эн өрүү талаһар "сырдыккын", аны хаһан да сүтэ-риэм суоһа, оһолорбун ол сырдык устун батыһыңнаһан барыам!

Кулуһунум симик уота тыһыргы-тырымны сырдан кэллэ, күөдүйбэлээн-күлүмнээн сырдык кыһыңың харанга халлаан диэки күөрэтэ ыста, сабардаан турбут ыс харанга антаһ тэйэ куотта. Кулуһун уһуоргу дүлүгүм кураанах. Аҕа! Кэлэ сы-рыпты-һан?...
Ахтылбаһым мулурүйбүт, санаам ыраа-һырыбыт.

Ийэм буолан

*Арыт дууһам муунтууһан,
Булар миһигин ахтылбаһан,
Санаам быһыт быһыһагар
Мунар туман суолугар.*

Манһык муһаһа кэмнэрибэр

— Чаппанда оскуолатын 110 сылыгар —

Кэрэ да кэмнэр
Кэжкэлэспит сыллара,
Алтан чуораан аргыстаах
Оскуолатаабы сылларбыт
Кэннибитигэр хаалбыттар...

Умнумубат оҕо сааспыт оскуолата

Биһиги кылаас 1962-1963 үөрэх дьылыгар, ол аата 60 сыл анараа өттүгэр Чаппандабыт 8 кылаастаах оскуолатыгар бастагы кылааска кирибиппит. Бастагы учууталбытынан Мухомлев Николай Николаевич буолбута. Сүрдээх ирдэбиллээх, уруккулуу хатарылаах учууталга үөрэнэн, буукубалары холбон аабан, сыппаралары билэн суоттаан, үөрэхтээх кырачаан дьон буолан барбыппыт.

Үөрэнэр оскуолабыт дьобус начаалынай эрэ кылаастар үөрэнэр дьиэлэрэ этэ, киэн бабайы көрдүрдээх, маһынан оттулар охоттордоох, дьобус кылаастарга үөрэнэрибит. Перемена бириэмэтигэр араас хороводтары толорон, бары эйэ-дэмнээхтик ылаан тахсарбыт, ити кыргыттар өттүлэрэ, оттон уолаттар сааскалаһан сэрии бөбөтүн тардаллара.

Онтон 2-с кылааска кирибиппитигэр, Бүлүү педучилищетын бүтэрбит Николаев Иосиф Иванович үөрэтэн сабалабыта. Биһиги эдэр учуутал ирдэбиллэр сөп түбэһэн, сүрдээгин кыһаллан үөрэнэн барбыппыт. Нууччалы үчүгэйдик сангарарга, хобоону дикциялаахтык аабарга кини үөрөппитэ, буочарбытын үчүгэй гынарбытыгар эмиэ элбэхтик эрчийэн, кылаас үөрэнээччилэрэ үксэ кэриэтэ буочарбыт көммүтэ.

Уруок барыта даҕаны олус интэриэһинэйдик, сэргэхтик ааһара.

Кылаас иһигэр 10-тан тахса оҕо “4”, “5” сыанаба үөрэнэрибит. Өссө начаалынай кылаастарга үөрэнэр кэммитигэр учууталбыт, Иосиф Иванович акробатика куруһуогун үлэлэтэн сабалабыта, онно дьарыктанан араас хамсаанылаах акробатической этюдтары онгон, уус-уран самодеятельность фестивалларыгар кыттарбыт, оскуола уолаттара үксүлэрэ кыттар быһылаах этилэр. Мин Саввинов Сергейдыын туһунан нүөмүрдээх булааччыбыт, кэлин уулаах ыстакааны сүүспэр ууран баран, ону дьалкыппакка хамсанар нүөмүри туруорбуппун. Иванова Валя (Николай Лазаревич кыһа) наһаа имигэс булааччы, кини эмиэ туһунан нүөмүри көрдөрөрө.

5-с кылааска үөрэнэрибитигэр кылаас салайааччытынан Платонов Василий Николаевич үлэлэбитэ. Элбэх оҕолоох, сүрдээх аламабай, үтүө санаалаах учуутал биһигини бэйэтин оҕолорун курдук үөрэтэн, иитэн-такайан барбыта. Кылаас чаастарын олус интэриэһинэйдик ытан, биһиги онтон олус элбэҕи билэрбит, нуучча тылын үөрөппитэ, үөрэтэригэр театризованнай уроктары бэлэмнэнэн бүтүн оскуола иннигэр тахсан көрөр этибит. “Попрыгунья стрекоза” диэн Крылов

баснытыгар представление онорбуппугун өйдүүбүн, онно Стрекоза оруолун Бакаева Настя, Муравейы - Семенов Аркадий толорбуттара, мин - автор буолбутум.

Кылааспытын түмүктүүр тэрээһинигэр эбэнээт походка барар этибит. Ол курдук, Бүлүү өрүскэ сатыы кирибиппит, онно хонон-өрөөн, сөгүөлээн, суунан, астынан бөбө кэлэрибит.

5-с кылаастан сабалаан Никифоров Владимир Антонович үчүгү, хор куруһуоктарын үлэлэтэн, оскуола оҕолорун үксүлэрин хабан, устунан “Дружба” ансаамбылы тэрийэн, оскуола уус-уран самодеятельность өттүнэн үлэтэ күөстүү оргуйан барбыта. Баяннынан Саввинов Василий Николаевич, идэтинэн математика учуутала, хас биридии оҕо куолаһын арыйарга элбэх сыратын биэрэн туран үлэлэбитэ.

Ансаамбыл ырыаба солистарынан Нехорокова Маша, Петрова Зина, биһиги кылаастан Чарпыков Саша, Алексеев Рево, алын кылаастартан Михайлова Ираида, Бухолова Зина, Чарпыкова Люба кэрэ куластарынан ылаан фестиваль аайы кыттан, жюри, көрөөччүлэр биһирэбиллэрин ылыбыттара, сорохторо билигин да ылыны сыйдылар. Ол сылларга фестиваль буоллабын аайы бастагы миэстэттэн түспэт этибит.

Үчүгү өттүгэр Владимир Антонович, пионербаһаатай, Изабелла Николаевна, Маргарита Яковлевна араас элбэх үчүгүнү туруорбуттара, сюитатыгар тийэ.

Үчүгү өттүгэр биһиги кылаастан Ян-Чу Алеша, Мионов Миша, Семенов Аркадий, атын кылаастартан Матвеев Володя, Николаев Толя, кыргыттаран Бокоева Настя уонна мин, үрдүкү кылаастартан Романова Шура, Федорова Тая, Прокопьева Зоя, Бухолова Рая наһаа кыһаллан, олус бабаран туран дьарыктанарбыт.

Ансаамбылга сылдыбыт оҕолор бары даҕаны кэлин олохторугар актыыбынай позициялаах, уус-уран самодеятельноска толору кыттар буолбуппун. Элбэх сыраларын, дьобурдарын барытын биэрэн туран, үөрөппит-такайбыт учууталларыбыт махталбыт мунгура суох.

Алтан чуораан аргыстаах оскуолатаабы сылларбыт, билигэ-көрүүгэ сирдээбит учууталларбыт сааһырдахпыт аайы күндүтүгүн иһэллэр.

Биһиги өйбүтүгэр-сүрэхпитигэр үтүө өйдөбүл буолбут, учууталларыбын истин-иһирэх тылынан ахтан ааһыахпын бабарбын. Саха тылыгар уонна литературатыгар үөрөппит Василий Афанасьевич Архиповы, история учуутала Николай Захарович

Ефимовы, Математика учуутала Василий Николаевич Саввиновы, биология учуутала Мария Семеновна Архипованы, химияба үөрөппит уонна ол сылларга оскуолабытыгар дириэктэрдээбит Семен Давыдович Гаврильевы, кылааспыт салайааччытын Василий Николаевич Платоновы, домооводстваба үөрөппит Варвара Софроновна Гаврильеваны.

Үөрөппит учууталларбыт бары биһиги дойдубутугар туһалаах идэлээх, ол сабанаабы идеологияба эпийэттир дьон буоларбытыгар сүрүн укулааты уурбуттара.

Дьиннээх дьоллоох оҕо саас диэн тугун төрөппүттэрбит уонна учууталларбыт көмөлөрүнэн толору билбиппит.

Оскуоланы 52 сыл анараа өттүгэр, Ленин эһэбит 100 сыллаах үбүлүөйүн сылыгар бүтэрбиппит.

Үөрэммит оскуолабыт 110 сыллаах үбүлүөйүнэн долгуйан туран, учууталлары, үөрэнээччилэри, төрөппүттэри, биир кылааска үөрэммит үлээннээхтэрбин ис сүрэхтэн эбэрдэлибин! Бары доруобай буолун, чахчы даҕаны, чабыл уоттаах Чаппанда ыччаттара дэтэн, ситиһииттэн ситиһиигэ тахсан иһин!

Елизавета Прокопьева ДАВЫДОВА (Халаниникова), оскуола 1970 с. выпускница, СӨ үөрэтиринтин туйгуна, “Учууталлар учууталара” бэлиэ хаһаайына, “Дети Саха-Азии” фонд стипендиата, педагогической үлэ ветерана.

— Оскуола сыллара —

Истин-иһирэх көрсүһүү

ЦИФРОВАЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ СРЕДА РЕСПУБЛИКИ САХА (ЯКУТИЯ)

Кини махтанан өйдүү-саныы сылдыра үөрэммит, иитилибит оскуолата уонна үөрөппит учууталара буолаллар.

1975 сыллаахха Чуукаар орто оскуолатыгар икки ыаллы сытар Өнөлдө, Мальдыар нэһилиэтин оҕолоро үөрэнэ кэлбиппит. Уопсайа 60-тан тахса буолан үөрэм-

миппит, 56 буолан бүтэрбиппит. Быйыл орто оскуоланы бүтэрбиппит 45 сылын атырдык ыйын 13-14 күннэригэр Чуукаарга 15 буолан көрсүстүбүт.

45 сыллаах үбүлүөйбүт көрсүһүүтэ оскуолабытыгар сарсыарда 11 чаастан кылаас чааһынан сабаламмыта. Онно кыттыыны ылы-

лар учууталларбыт Виктор Алексеевич Алексеев, Валерий Николаевич Кыппыгыров, оскуола дириэктэрэ Юлия Илларионовна Федорова, быйыл үөрэх дьылыгар бастагы кылааска кириэхтээх оҕолор уонна кинилэр төрөппүттэрэ.

Биригэ үөрэммит оҕолорбут Виктор Николаевич сизэн Влад Васильев, Зоя Семеновна сизэн Сергеева Сайнара быйылгы үөрэх дьылыгар оскуолаба кириэхччилэр ортолоругар бааллара ордук долгутуулаах түгэни үөскэттэ.

Виктор Алексеевич, Валерий Николаевич оскуолаларыттан ханна да халбарыйбакка ууннук, ситиһилээхтик үлэлэбиттэринэн, нэһилиэктэрин олоҕор билингэ диэри көхтөөхтүк кытталларынан киэн туттабыт. Өр сыллар усталарыгар санга оскуола тутуларыгар туруулаһыт туруорсууларга туолан ээринэн үөрүүлэрин, баба санааларын биһигиниин үлэлэтинилэр. Нэһилиэккэ туллар тугаах оскуола буолла.

Оскуоланы бүтэрбиппит соторугаабыта курдук этэ.

Оскуолабыт тыһыынчанан ыччаты үөрэтэн-такайан олох киэн аартыгар атаарда. Учууталларбыт үөрөппит билилэрэ-көрүүлэрэ инникитин үлэбитигэр эппиэтинэстээхтик сыһыаннаһарбытыгар күүс-көмө, чин тирэх буолта. Үөрэммит оскуолабытыгар оҕолорбут, билигин сиэннэрбит үөрэнэн, үөрэхтээх үлэһит дьон буолуохтара.

Биһиги үгүспүт орто, үрдүк үөрэҕи бүтэрэн өрөспүүбүлүкэ, оройуон, нэһилиэкпит араас мунуктарыгар үлэлиллэр, олороллор.

Оскуолабыт иһин-таһын, туруорбут сэргэбитин көрдүбүт, сана таас оскуола иккис этээһэ тутула турар, былааннамытынан 2023 сыл ахсынны ыйга үлэҕэ кириэ диэн эрэнэбит.

Ыһахтыыр сиргэ мустан 45 сыл анараа өттүнэҕэбин кэпсэтэн, оҕо сааспыттын санаһыбыт. Биһиги кэжкэбитигэр суох оҕолорбутун, учууталларыбын ахтан-санаан ылыбыт. Кинилэр ситэ олорбото олохторун оҕолоро, сиэннэрэ, хос сиэннэрэ сал-

гыллар. Баар оҕолор өрүү ахтаһыны сылдыахпыт турдаба.

Учууталларбыт Виктор Алексеевич, Валерий Николаевич истин-иһирэх тыллары эттилэр, оскуола дириэктэрэ Юлия Илларионовна оскуола инники былааннарын-сорукуларын билиһиннэрдэ.

Учууталларбыт этэнгэ сылдыаларын көрөн үөрдүбүт уонна махталлаахпыт. “Учителям некогда стареть” диэн этии баара сөптөөх эбит.

Мырааммытыгар тахсан ураты салгынынан тыһынан, айылбабыт кэрэтин көрөн киридибит. Выпусктар аллараа, үөһэ олоор ыскамыйкалары, бэсиэккэни туруорбуттар, биһиги уолаттарбыт Виктор Николаевич, Валентин

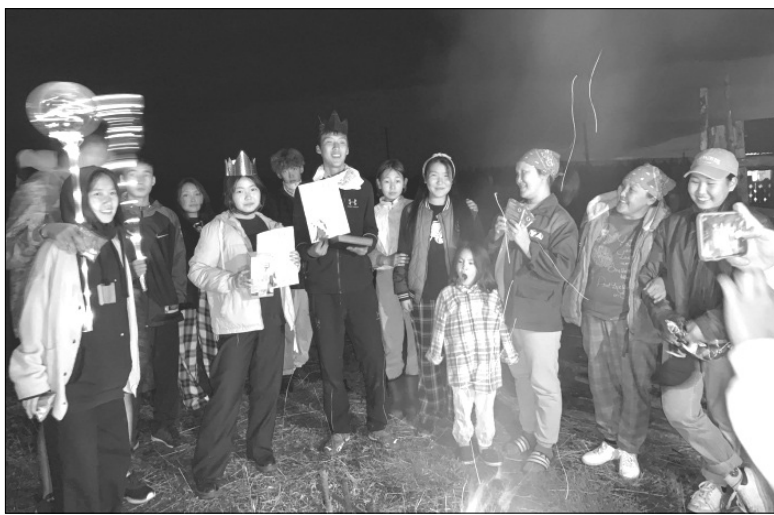
Петрович эмиэ икки ыскамыйканы онгон туруорбуттар

Ус ыаллы нэһилиэктэртэн 16-17 саастаах оҕолор Чуукаарбытыгар үөрэммит кэмнэрбитин эргитэн, көрсүбүт 45-с үбүлүөйбүт олус тэрээһиннээхтик, үчүгэйдик ааста. Инники былааннамытынан таас оскуола үлэҕэ киридэбинэ кылааһынан көрсүһүү диэн буолла. Көрсүһүүгэ сүүрбүт-көппүт оҕолорбутугар, кийинтэрбитигэр махтанабыт, бары астынандуоһуун тарҕастыбыт.

Чуукаар орто оскуолатын 1977 сыллаахха бүтэрбит 11-с выпускун аатыттан сурукка тистэ АЙТАЛИНА ЕГОРОВНА ВАСИЛЬЕВА (Семенова).

— Сайынны сыннаан —

Күүтүүлээх оппут лаабыра

Быйыл сорохторбут паспорт ылан, "Үнүгэс - 3" лаабырга сылдыр быраабы, дьэ, ыллыбыт. Үһүс сезон лаабыра үүнээйи көрөр лаабыртан атына диэн, оскуола сылгыларыгар анаан оттоонун буолар. Оскуолабыт абыс сылгылаах, сылгыһытыннан Иванов Егор Николаевич үлэтир.

Лаабыр начаалынныгынан оскуола библиотекара Тихонова Екатерина Николаевна, баһаатайынан дириэктэри иитэр үлэбэ солбуйааччы Габышева Матрена Гаврильевна, медигинэн Дьоккуускайдаагы медколледжи бүтүрүтү Александрова Татьяна Федоровна, поварынан оскуола повара Булкина Марина Викторовна үлэтир.

Сезон кэмигэр Маалыкайтан

икки лаабыр оҕолоро кэлэ сылдыбыттара. Бастаан "Арчы" диэн лаабыртан үүнээйини көрөр - истэр 15 оҕо. Манна эмиэ биһиэхэ курдук кыра, орто саастаах оҕолор сылдылар.

Онтон "Маарыччаан" диэн лаабырга оттуур улахан 13 оҕо кэлэ сырытта. Бэйэбит саастылаахтарбыт буолан, ыкса билсиптэн, "Маарыччааннар" лаабырдарын "Королевская ночь" диэн сабыллыларыгар ынгырбыттара. Саас походтуу барар олус үөрүүлээх буолааччы, онтон атын дэриэбинэ оҕолорун кытары походтуу өссө долгутуулаах. Сылдыбыт сирбит Хатыы - Маалыкай айанын суолун ортотугар турар Улукта сыһыта. Тэринэн-бэринэн тийэн, дуоһуяа оонньоон,

харанга киинэ көрөн, кутаа тула олон гитаранан ыллаан, кэпсэтэн, үңкүүлээн, тахсар күнү көрсөн олус астынныбыт.

"Король и Королева" күрэхтэ талыга 13 оҕо кыттан, күрэхтэни түөрт түһүмэбин холкутук ааһан, биһигиттэн Тоня Тимофеева - Королева, Маалыкайтан Герасимов Аман Король буолбуттара. Бу күн барыбытыгар оҕо сааспыт умнуллубат түгэнинэн буолуо дии саныбын. Сарсыарда массынабыт кэлбитигэр, аны биһиги хомолтолоох буоллубут. Оннук кылгастык сылдыбыт курдуктук. Оҕо сааспыт умнуллубат кэрэ-бэлиэ күнү тэрийбит икки лаабыр бары үлэтирэгэр оҕолор үөрүүбүтүн тирдэбит.

Улахан оҕолор лаабырдарыгар кэм ирдэбилэ үрдүк, суолталаагы үөрэтэбин. Ол курдук, Арассыыйа

гимнин үөрэтэн ылаабыппыт, Арассыыйа былаабын өнгөрүн суолтатын үөрөппүтүм. Ооннууларбыт да киһи өйүн түмэллэр, толкуйдуур дьобуру сайынараллар.

Биир күн бэриллибит үс тизмэттэн талан ылан - "Нэһилиэкпит бэлиэ сирдэрэ", "Нэһилиэкпит сайдытын ыралыаха" - видео онгорбуллубут. Уолаттарбыт ыралара киһини үөрдөр: ситэри онгоһула илик футболлуур былаһаакка оннугар стадион, эргэ кулууптук оннугар эгээстээх култуура дьыбарыаһа, спортзал оннугар ул-улахан спортивной комплекс, олохтоохтор сыныннар уонна аралдьыйар паркарала. Нэһилиэкпит кыһалбата, чахчы да, уулуссаларбыт, ыраастык туттуу, ынах уулуур уута буолар. Оҕолор

чалбахтаах, бадарааннаах уулуссалары устубуттар, тэрилтэлэр тастарыгар баар бөбү түһэрбиттэр. Биһиги хамаанда "Нэһилиэкпит бэлиэ сирдэрэ" диэн тизмэни талан, "Дьөһөгөй оҕото" түмэли, Уһун Дьуона скверын, "Я люблю Хаты" суругу көрдөрдүбүт, кэлэн көрөргө, хаартыскаҕа түһэргэ ынгырдыбыт.

Биир күн ГТО нуорматын Арассыыйа нормативынан туттарбыппыт, 4 оҕо кыһыл көмүс, 3 оҕо үрүн көмүс, 1 оҕо бронза мэтээллэргэ туттарар кыахтаахтар эбит. Атыттар, эрчилиннэхтэринэ, хаалсыа суохтар.

Долгуйа күүппүт оппут үлэтэ, күһүнгү ардактар мэхэйдээн, хойуту саҕаламмыта. Төһө да оттуохпутун баҕарбыппыт иһин, от үлэтэ халлаантан тутулуктаах эбит. Тыхтарыс-суоппар Тимофеев Ян Николаевич, оскуола суоппара Ксенофонов Дьулустан Григорьевич дэриэбинэттэн тэйиччи "Кулуһуннаах" алааска массынанан таспыттара. Улахан тыраахтарга Тимофеев Ян Николаевич, кыра тыраахтарга Дмитриев Дмитрий Дмитриевич үлэтирлэр. Анаарбыт уолаттар буолан, икки тыраахтар мунньубутун кыайа-хото бугуллаатылар, кыргыттар бугул түгэбин харбаатыбыт. Саҕа оттуур киһиэхэ барыбарыта сонун этэ. Онгоһуу диэн баар эбит, отчут өстөөбө. Павлов сетката, бэйэ онгостубут ванилинтан эмп, ыстарар дезодорант туһалаатылар. Үс түгэби кээспиппит кэннэ самыр курулачы кутан, эмиэ оччо от холуһаҕа бугулуун олон хаалла. Былгырынгытааҕар үүммүт диэтилэр.

Туох барыта бүтэр уһуктаах дииллэрини, лаабырбыт күннэрэ бүттүлэр. Ирэ-хоро кэпсэтэн, ким туохха кыайылаабынан бэлиэтэнэн, кэһиһилэнэн, тарбастыбыт. Оҕолор биридии сантимертынан уһаабыппыт, илийбит күүһэ эбиллибит. Эһиһил эмиэ бу лаабырга сылдыр баҕалаахпыттын эттибит.

Сэмира НИКОЛАЕВА,
Антоновка орто оскуолатын
8-с кылааһын үөрэнээччитэ.

— Сонуннар —

2022-2023 сылларга саха сиригэр 58 оскуола өрөмүөннэниэбэ

Саха сиригэр 2022-2023 сылларга саха сиригэр 58 оскуола өрөмүөннэниэбэ, онтон 38 оскуола - быйыл. Сорох эбийиэктэр болдьохторуттан кыратык хойутааталлар да өрөспүүбүлүкэбэ үөрэх дьыла кэмигэр саҕаланыа. Бу туһунан регион Баһылыга Айсен Николаев ГТРК "Саха" хаһаалга быһа эфиргэ иһитиннэрдэ, диэн СИА кэпсиэр.

"Бырабытталыстыба уонна муниципалитеттар мэдэбэ мониторинг ытталлар. Сорох бэдэрэччиттэр үлэ болдьобун бытаардаллар, 15-с чыһылаба киллэриэхтээхтэр этэ да, атырдык ыйын 20-25 күннэригэр киллэрэр буолулар. Куорат баһылыга балабан ыйын 1 күнүгэр бары оскуолалар өрөмүөннэниэхтэрэ уонна көннөрү режимгэ үлэтиэхтэрэ диэн эттэ. Мин оннук буолуо диэн эрэнэбин", - диэтэ Айсен Николаев.

Өрөспүүбүлүкэ оройуоннарын туһунан эттэххэ, сорох оскуолаларга өрөмүөн үлэлэрэ арыый хойутаан түмүктэниэхтэрэ. Ол да буоллар, муниципальной тэриллэр баһылыктара эрэннэрэллэринэн, үөрэх дьыла эмиэ кэмигэр саҕаланыа.

"Боппурос бырабытталыстыба контуруолугар турар", - диэн тоһоҕолоон бэлиэтээтэ регион баһылыга.

Билигин Саха сиригэр 21 оскуолаҕа капиталнай өрөмүөн түмүктэнэн эрэр. Өрөмүөнүгэ барыта 2,8 млрд солк. тахса суумалаах федеральной үбү тыырбыттара, ол иһигэр 2022 сылга - 2,5 млрд солк., 2023 сылга - 356,89 мөл. солк. тахса көрүлүбүтэ.

Мария Горохова.

Саха сиригэр бөртөлүөт тиэхиһиичэскэй баазата арыллыа

Омук сиригэр онгоһуллубат бөртөлүөттэри импорты солбуйуу чэрчитинэн өрөмүөннүүр, сервиснэй кэтэбили бытар аныгы авиационнай-тиэхиһиичэскэй баазаны "Якутия" ТОО онгоруоҕа. "Восток Эйр" бөртөлүөт киинэ сууккаҕа 24 чаас үлэтир буолуоҕа, кырата 70 бөртөлүөтү көрөн-истэн ангардар буолуоҕа, диэн Эдэр саас суруйар.

"Восток Эйр" генеральной дириэктэрэ Леонид Александр этэринэн, төгүрүк сыл үлэтир "Хелипорт Якутск" киин бөртөлүөттэри көрүүбэ, көтүтүүбэ, араас сапчачаанын хааччыйыа. "Элбэх сыалы толорор оттулар хелипорт ангар тутуллуохтаах. Онно саппаас чаас ысқылаата, уматык

харайар сир, пассажирдар уонна экипаж көһүтэр вокзала баар буолуо", - диэр Александров. Билигин бу курдук дьобуус бөртөлүөттэри өрөмүөннүүр бааза Саха сиригэр суох. База тутулунарына Robinson, Airbus Helicopters, Bell Helicopter и Leonardo Helicopters курдук бөртөлүөттэри толору хааччыйар буолуоҕа.

Егор Карпов

Суол тутуугар уонна өрөмүөнүгэр федеральной бүддьүөттэн үс млрд солк. кэрингэ үбү ытталлар

Саха сиригэр суолу-иһи тутууга уонна сангардыыга федеральной бүддьүөттэн 2,7 млрд солк. тахса ытыллыа. Бу туһунан дьаһалга РФ премьер-министирэ Михаил Мишустин Айсен Николаевы кытары көрсүүһү түмүгүнэн атырдык ыйын 19 күнүгэр илии баттаата, диэн СИА кэпсиэр.

Саха сирин Аҕа баһылыга кэпсириинэн, быйыл регионга 254 км суолу, ону таһынан Дьоккуускайга 35 км тутуохтара. Маныха 6,5 млрд солк. кэрингэ үп наада.

Ону таһынан, 1,4 млрд солк. Томпо уонна Өймөкөөн оройуоннарын уонна Магадан уобалаһын

кытта кыраныссалыыр "Халыма" суолларын сангардыыга бэрилиннэ. Өссө Амур уобалаһыгар "Лена" ФАД сангардыытыгар 1,3 млрд солк. көрүлүннэ.

Саха сиригэр аэропортары тутууга уонна сангардыыга 5 миллиардтан элбэх сууманы ытыахтара

Саха сиригэр аэропортары тутууга уонна сангардыыга федеральной бүддьүөттэн 5,59 млрд солк. тахса сууманы ытыахтара. Бу тутууга туттулар матырыйаал сыаната лаппа улааппытын кытта сибээстээх. Атырдык ыйын 19 күнүгэр Арассыыйа Бырабытталыстыбатын бэрэссэдээтэлэ Михаил Мишустин манньк уурааха илии баттаата.

Бу үптэн 1655 мөл. солк. Мириинэйгэ аэропорт комплексин тутууга, 738,3 мөл. солк. - Дьоккуускайга көтөр-түһэр балаһаны сангардыыга, 99,3 мөл. солк. - Үрүн Хайа аэропордугар, 31,6 мөл. - Булүү аэропордугар, 330,9 мөл. - Өлүөхүмэбэ, 41,8 мөл. - Сангаарга, 119,1 мөл. - Депутатскайга, 504,7 мөл. - Черскэйгэ, 400,8 мөл. - Уус Ньараба, 59,9 мөл. - Хандыгаба, уонна 1609,3

мөл. - Нерюнгрига барыаҕа.

Санатан эттэххэ, Мишустин бэйэтин рабочай сырытытын кэмигэр өрөспүүбүлүкэ тырааныс-парга инфраструктуратын тупсарыага Айсен Николаев этиитин өйөөбүтэ.

Арассыыйаҕа үһүс оҕо биир мөлүйүүн солкуобайы төлүүргэ этии киллэрди

Арассыыйа общественной палатага (ОП) үһүс уонна кэнники төрөөбүт оҕолорго биир мөлүйүүн солкуобайы төлүүргэ этии киллэрдэ. Бу туһунан "Известия" таһаары иһитиннэрдэ.

Туһааннаах этиини Госсовет профильнай бөлөһөр ыппыттар. Ону таһынан докумуон ааптардарга 30 саастарыттан уонна үһүс оҕолорун хат буолбут дьахталларга ыйдаагы босуобуйаларын аһах ииттэн олоруу алын кээмэйгэр тиздэр туһунан этии киллэрэллэр. Онуоха дьэ кэргэн финансовай туруга учуоттаммат диэн бэлиэттиллэр.

Научнай-общественнай Институт сылыктырынан, манньк дьаһаллар 2022-2024 сылларга 1,6 мөлүйүүн оҕонон төрөөһүнүрдүөбэ.

Мария Горохова,
СИА.

— Экология —

АЛРОСА Экологическэй киинэ оҕо айымньытын мультфильмга үйэтитиэбэ

Хайа баҕарар оҕо бэйэтэ айбыт остуоруйата сырдыгы, ырааһы туоһулуур. АЛРОСА Экологияҕа киинэ "Остуоруйа холоудьаһа" ("Колодец сказок") диэн оболор остуоруйаларынан таһаарбыт хомуруннуугунан мультфильм онорон таһаарга сонун уонна кэрэхсэбиллээх быһаарыныыны ылынна.

Биллэрин курдук, "Остуоруйа холоудьаһа" хомуруннуук 2021 с. сүрэхтэммитэ. Саха сирин араас улуустарыгар олорор 50 оҕо үлэтэ бу хомуруннуука түмүллүбүтэ. Олору мультфильм онорон таһаарыа Калиниградтаагы "Video-sfera" диэн анимационнай устуудьуйа ылсына.

"Биһиги бырайыакпыт сүрүн сыала Ийэ айылҕабытын харыстааһын уонна төрөөбүт тылы үйэтити буолар. Быйыл бырайыагы

салбаан, ааҕааччыларбыт баҕаларын учуоттаан, мультфильм онорон таһаарга быһаарынныбыт. Билигин бу үлэбэ бастакы хардылар оҕоһулан эрэллэр. Сынаарый суруллар, персонажтар толкуйданаллар. Мультфильм биер кэрэхсэбиллээх өрүтэ диэн, кини сахалы эрэ буолбакка, нууччалы уонна эбэнкилии тылынан таһаарыахтаах. Кылгас кээмэйдээх эрээри, бары өттүнэн табыгастаахтык аттарыллыбыт мультфильмга үс остуоруйа сюжета киирибэ", - диэн АЛРОСА Экологияҕа киинин хонтуруоллуур

аналитикалыр үлэни бырайыактааһын салаатын салайааччыта Анастасия Герасимова сырдатта.

Мультфильм сүннүгэр киириэхтээх үлэлэри билиһиннэрдэххэ, "Лесной доктор", "Лиса-грязнуля" уонна "Чудо-дерево" диэн айымньылар тулалыы айылҕаны харыстыгыра, бэйэ-бэйэбэ үтүө сыһыаннаах буоларга ыгырар ис хоһоонноохтор. Холобур, Владислава Мунтян "Лиса-грязнуля" остуоруйата дириг ис хоһоонноох. "Остуоруйа оҕо өйдүүрүн курдук судургутук, чэпчэки сурулуна. Тыла-өһө,

сюжета судургутун иһин, ис суолтата олус дириг уонна киэн. Холобурга ылан көрдөххө, кирдээх, сууммат-тарааммат, бэйэтин көрүмүт киһини кытта дьон алтыһыан баҕарбата биллэр. Ол эрээри хас биерди киһи хаһан баҕарар көннөрүнэр кыахтаах. Ханнык баҕарар кэмгэ киһи өйдөнөн, суунуон-тарааныан, чэнчис буолуон сөбүн туһунан айымньыга этиллэр", - диэн ааптар санаатын тириэрдэр.

СӨ Уопсастыбаннай палататын билими, үөрэхтээһини уонна патриоттуу итинни сайыннары хамыһыатын бэрэссэдээтэлэ Вера Жерготова бэлиэтээһининэн, бырайыак оҕо аймагы айылҕаны харыстааһынга уонна төрөөбүт ийэ тылы үйэтитиэҕэ ыгырыахтаах.

"АЛРОСА бу бырайыагы устуоруйата туһунан ис кэрэлээх. Киһи биһиги дойдубутугар олоһор араас омок оболорун биер кынат анныгар түмэр улахан суолталаах. Иккиһинэн, бырайыак биһиги олохпутугар буола турар араас кыһалҕалаах, сытыгы өрүттэри таарыйар. Холобур, төрөөбүт төрүт тылы харыстааһын, сайыннары, оҕо аймагы тулалыы айылҕаны харыстааһынга үөрэтии очоттон

баччаанга диэри биер сытыгы боппууос быһытынан турар", - диэн киһи этэр.

"АЛРОСА Экологическэй киинэ үлэ биер сүрүн хайысхатын быһытынан төрөөбүт тыллары өйүүр бырайыактар нөнүө төрүт олохтоох хотугу аҕыйах ахсааннаах норуоттары өйүүр хайҕалаах. Маннык бырайыактар, биллэн турар, сүтэн эрэр тыллары чөлүгэр түһэрэргэ, харыстыырга тирэх буолаллар. Биһиги АЛРОСА биисинэс уонна хотугу аҕыйах ахсааннаах төрүт омукур интэриэстэрин икки ардыларыгар балаансаны буларга дьулуһарын сыаналыыбыт", - диэн Ил Дархан уонна Бырабытталыстыба дьаһалтатын тылы сайыннары боппууостарыгар управлениетын салайааччыта Римма Жиркова бэлиэтээтэ.

Онон бу олус суолталаах, интэриэһинэй уонна кэрэхсэбиллээх бырайыак АЛРОСА быһааччы көмөгүнэн кинигэ эрэ сирэйигэр буолбакка, мультимедиялар айар үлэлэригэр эмиэ үйэтитиллэн, кэлэр көлүөнэбэ тиэрдиллэр биер кэскиллээх харды сабалана.

ЯСИА.

— Аабыы сыла —

“Аан дойду харамайдара” уһуяан оҕотун энциклопедията

Бэлэх хаарталаах, дьэрэкээн ойуулаах, кинигэ сирэйиттэн субу сүүрэн таһыах айылаах баабыр, пантера, ол быһыгар сиздэрэй бэйэлээх попугай кими соһуппат буолуой?

Ити барыта субу санга үөрэх дьылын көрсө оҕоһулуна. Былырын уһуяаннарга бэлэмниии группатыгар сылдыбыттар бастакы кылааска оскуолаҕа ки-

рэллэрин баттаһа бу кинигэ киһилэргэ эмиэ бэртээхэй бэлэх буолуо эбээт.

Тоҕо диэтэххэ, мин, бу 69-с хаарбыт ууларбыт эһэккэ киһи, дьэ кэрэхсэн да көрүтэлээтим манна баар клоун-балыгы, күлгэри аймаҕа тритону, Комодо арыгытыгар олохтоох вараны! Эчкийэ, бу кыл-сүөл, үөн-харамай туһунан барытыгар сиһили ыспыраапкалардаах, кэпсээннэрдээх уонна кыра дьону умсугутуох айылаах араас соруудахтардаах, оонньуу түһэн ылааларыгар аралдытар албастардаах.

Харахадьылы, баҕар, билиэм ини да, осьминог ол-бу араас дыктитин бача сааспар диэри оройдоптоох оҕонньорбун. Оннук эрэ буолуо диэбэппин ээ. Онтон сылтаан бу кинигэни барытын кэпсээбэппин эрээри этиим эрэ. Баай ис хоһоонноох кинигэ буолбут, ити үөн-күрдьэбэ эридьиэстэрин үөрэтэр, кэтиир, чинчийэр уонна сатаан ырытар буолан, киэн эйгэбэ маннык туһалаахтык сэрэтэр үлэни ыгытаһара диэн үөрэхтээхтэри хайгыбын.

Илэ-чахчы бу "сэрэтэр үлэ"! Аан дойду инэ билигин кимиэхэ баҕарар аһаҕас. Алҕас онно-манна тийэр түгэнгэ алдарайдар тустарынан билэ сылдыбыт ордук. Киһи мыынаах да көтөрө-сүүрэрэ кутталлаах соҕус буолуон хантан билиэниги, аны ол сылдьан ол-бу мучумаанга тиксирэх куттала суоһуур аҕай эбээт.

Онон оболор уонна кинилэр төрөппүттэр! Сэнээриһигит бу бэртээхэй сахалы энциклопедияны, ааҕан, билиинэн-көрүүнэн сэбилэнэн баран. Аан дойду аартыга аһаҕас, айаннаан, көрүг-

истин уонна тус бэйэбит кэтээһиннэргитинэн кинигэ да суруйан таһаарар кыахтаах, билилээх дьон буола улаатын диэн тураммын, кэлэн иһэр үөрэх дьылынан эбэрдэлибин!

"Уһуяан оҕотун энциклопедията" билигин "Айар" НКК бары маҕаһыннарыгар атыыланан эрэр. Сыанатын толуйуох көрүннээх, иһэ истээх, таһа тастаах кинигэ эһиги оскуолаҕа кыра кылааска үөрэнэр оҕобутугар бэйэтэ ааҕарыгар олус табыгастаах буолсун.

Хаартатын тэнигэн көрдөххө, бары харамай ханна олохтооҕо судаарыстыбаларынан ыйылы-быта үчүгэйэ бөбөккөтө. Ону оҕо остуолун үрдүнэн ыйаа да, бүттэ. Географияны кытта биергэ айылҕатын уратытын биллэрэ ол.

Кытаатын, Билии дойдутугар бэртээхэй айаны!

Кимиэхэ да кэпсэммэтэх кэпсээн

Эн ону билэбин дуу? Арааһа, суох буолуо. Оччоҕо мин кылгастык эйиэхэ этиим.

Киһэ, сарсыарда чэй иһэ олорон, сээкэйи кэпсэтэр тыа дьыно буоллаһара эбээт, дьыннээх сир быттар. Туох-баар күнгэ иһилиэх эгэлгэни өйдөөн хаалбыттар, кэпсээннээх чэйгэ хаһаамыттар диэн сымыйа!

Бу "Кимиэхэ да кэпсэммэтэх кэпсээн" иһэ истээх. Онно-манна дьон олоҕо, халын суорбан бүрүө-һүннээх үрэх баһынаагы өрдөөнү дьэ аанын нөнүө, ким да билбэтинэн, чугас эргин, өтөр иһил-

либэтинэн буоларын курдатты көрбүт курдук кырдыктаах уонна итэбэтиилээх түгэннэр манна бааллар.

Ону сэргэ кинигэбитин арыһан ылан ааҕарга да уратыгына оҕоһулуубута туоһу. Ханна да бар, сизпкэр угун, кыараҕас саппыйаҕар хаалан, мааны кыра суумка түгэбэр да түһэр - наада буоллар эрэ ороон ылан күүтүлээх уочаракка, поруом устар кэмигэр, сөмөлүөккэ көтөргө, отууга, үтээнгэ, алҕас абырахтанаары балыһаҕа да киирдэххэ сыттык анныгар укта сылдьан ааҕарга олус табыгастаах.

Ону таһынан дьобус бэйэтин арыһаат, туора тутар уонна көннөрү кинигэ сирэйигэр балаача бөдөн буукубаларынан тизкиһэ кэчигирээбитин бука диэн ас-

тыныахыт дии саныбын. Өссө биер "ноото" баар, быстах-быстах, тохтуу-тохтуу да ааҕар буоллаха, киһи муммат. Ханна тохтообуккун сырыгы ахсын умнан кээспэтин курдук, баара эрэ 14-түү эрэ строканан быһынан, биертэн-биер сирэй солбуллан иһэр!

Чэ, ити кинигэ ис оҕоһуута, таһыллыта буоллун. Оттон ис хоһоонугар киирдэххэ, ааптар Ангелина Данилова, хомоҕой тыла-өһө, кэпсир ситимэ кичэллээхтик сааһыламмыта, ааҕааччытын биертэн-биер угуйар дикити сүмэгэ киһи сүрээтин өрүкүтэр, санаатын ыанньатар.

Кинигэ дьахтарга эрэ анамматах. Маны ордук эр дьон ааҕахтарын сөп эбит. Оччоҕо булгуччу кинилэр хаһан эрэ таптаабыт уонна таптаптыт, итии хааннара оргуйбут, сылаас ийиһилэрэ уһуктубут эдэркээн да кэмнэрин ол-бу очурун-чочурун булгуччу ахтан-санаан ааһыахтара ини... Эр киһи майгытын билэрэ сүрүкэтин! Көр, оннук имэһнээх, талымас уонна киһи хараҕар киинэ курдук бэйэтинэн көстөн кэлэр кистэлэн абыланнаах!

Доботтор, болҕойоорун эрэ. "Кимиэхэ да кэпсэммэтэх кэпсээн" хас биердиигит маарыннаабаттык дьүһүйэн ааҕыахыт, сүрэххитигэр толугуруу мөхсөр кистэммит санаабыт, нуктаабыт ийиһигит атынык кустуктана оонньоу. Бу кинигэ "Айар" кинигэ кыһатын бары маҕаһыннарыгар атыыга баар! Аҕыйах хонуктан бэттэх былдыһыгынан атыгыга баран эрэр диэни иһиттим.

Анисим НЕУСТРОЕВ.

Милосердие

"Добро в руках": Старт приема заявок

Благотворительный фонд "Харысхал" (Милосердие) объявляет начало ежегодной республиканскую акцию "Добро в руках" для первоклассников и учащихся среднеобразовательных школ. Начиная учебный год с благотворительности, дети не только делают доброе дело, но и развивают в себе высокое чувство нравственности, ответственности и сострадания.

Суть акции заключается в том, что 1 сентября вместо покупки большого количества букетов, приобрести классом один красивый букет для учителя и экономленные средства направить в помощь де-

тям с инвалидностью, нуждающимся в лечении.

В этом году вырученные средства будут направлены в помощь Пете Матвееву на покупку специального небулайзера, предназначенного для аппарата искусственной вентиляции лёгких. Необходимо собрать 128 997,40 рублей. Диагноз ребенка: хроническое вегетативное состояние, генерализованная эпилепсия, ИВЛ-зависимый, носитель трахеостомы, зондового питания, бронхиальная астма и дыхательная недостаточность 3 степени. Новый небулайзер Aegeon Pto поможет, не отключаясь от

ИВЛ-аппарата, ингалироваться лекарственными препаратами, назначенными врачом.

В случае достижения суммы сбора, средства будут направлены для оказания адресной помощи другому ребенку.

Для участия в акции необходимо оставить заявку по номеру 89142705887 и указать:

- 1) Название учебного заведения;
- 2) ФИО классного руководителя;
- 3) Контактный номер;
- 4) Количество детей-участников.

Всем школьникам вручается фирменная атрибутика акции "Добро в руках" - флажки, закладки, сертификаты участника для детей и благодарственное письмо классу. Ваша помощь не завянет!

Кюняй ИГНАТЬЕВА.

БЛАГОТВОРИТЕЛЬНАЯ АКЦИЯ К 1 СЕНТЯБРЯ

Харысхал

ДОБРО В РУКАХ

ВАША ПОМОЩЬ НЕ ЗАВЯНЕТ

DOBROSAKHA.RU

Выборы-2022

Хорулинская УИК №417

РЕШЕНИЕ №8

27 июля 2022 года

с. Сайылык

О регистрации кандидатов в депутаты наследного Совета депутатов представительного органа муниципального образования "Хорулинский наслег" Нюрбинского улуса (района) Республики Саха (Якутия), выдвинутых избирательным объединением Всероссийская Политическая Партия "Единая Россия" по единому многомандатному избирательному округу № 1

Проверив соблюдение требований Федерального закона "Об основных гарантиях избирательных прав и права на участие в референдуме граждан Российской Федерации", Закона Республики Саха (Якутия) "О муниципальных выборах в Республике Саха (Якутия)" при выдвижении кандидатов в депутаты наследного Совета депутатов представительного органа муниципального образования "Хорулинский наслег" Нюрбинского улуса (района) Республики Саха (Якутия), выдвинутых избирательным объединением Всероссийская Политическая Партия "Единая Россия" по единому многомандатному избирательному округу № 1, а также необходимые для регистрации документы, в соответствии со статьей 43, с частями 1 и 4 статьи 44 Закона Республики Саха (Якутия) "О муниципальных выборах в Республике Саха (Якутия)" избирательная комиссия решает:

1. Зарегистрировать следующих кандидатов в депутаты наследного Совета депутатов представительного органа муниципального образования "Хорулинский наслег" Нюрбинского улуса (района) Республики Саха (Якутия), выдвинутых избирательным объединением Всероссийская Политическая Партия "Единая Россия" по единому многомандатному избирательному округу № 1:

1. Тобонова Антона Аркадьевича.
Дата регистрации: 27 июля. Время регистрации: 10 час. 10 мин.
 2. Николаеву Марию Николаевну.
Дата регистрации: 27 июля. Время регистрации: 10 час. 25 мин.
 3. Иванову Сардану Степановну.
Дата регистрации: 27 июля. Время регистрации: 10 час. 40 мин.
 4. Федорова Сергея Ивановича.
Дата регистрации: 27 июля. Время регистрации: 10 час. 55 мин.
 5. Николаеву Полину Дмитриевну.
Дата регистрации: 27 июля. Время регистрации: 11 час. 15 мин.
 6. Степанова Яна Ионовича.
Дата регистрации: 27 июля. Время регистрации: 11 час. 20 мин.
 7. Семенову Гуйаару Георгиевну.
Дата регистрации: 27 июля. Время регистрации: 11 час. 45 мин.
2. Выдать зарегистрированным кандидатам в депутаты наследного Совета депутатов представительного органа муниципального образования "Хорулинский наслег"

4 августа 2022 года в Нюрбинском районном суде состоялось судебное заседание по рассмотрению иска зарегистрированного кандидата на должность главы МР "Нюрбинский район" Иннокентьева Афанасия Николаевича об отмене решения Нюрбинской ТИК о регистрации кандидатом на должность главы МР "Нюрбинский район" Ивановой Александры Игнатьевича. Иск был мотивирован тем, что кандидатом в подписанием листе не указано место работы. Решением Нюрбинского районного суда в удовлетворении иска было отказано. На решение поданы апелляционные жалобы прокурора Нюрбинского района и административного истца.

7 августа в Нюрбинском районном суде состоялось судебное заседание по рассмотрению иска зарегистрированного кандидата на должность главы МР "Нюрбинский район" Ивановой Александры Игнатьевича об отмене решения Нюрбинской ТИК о регистрации кандидатом на должность главы МР "Нюрбинский район" Иннокентьева Афанасия Николаевича. Иск был мотивирован тем, что кандидатом в под-

писанием листе не указано место работы, а также в заявлении неправильно указано наименование МО "Мархинский наслег". Доводы истца не нашли своего подтверждения. Решением Нюрбинского районного суда в удовлетворении иска было отказано.

7 августа в Нюрбинском районном суде состоялось судебное заседание по рассмотрению иска зарегистрированного кандидата на должность главы МР "Нюрбинский район" Ивановой Александры Игнатьевича об отмене решения Нюрбинской ТИК о регистрации кандидатом на должность главы МР "Нюрбинский район" Иннокентьева Алексея Михайловича. Иск был мотивирован тем, что кандидатом не были поданы документы, подтверждающие согласование с соответствующим органом партии, отсутствуют документы о статусе в политической партии, отсутствуют сведения о доверенных лицах. Суд не нашел оснований

В Нюрбинском районном суде рассмотрены иски кандидатов

для удовлетворения требований истца. Решением Нюрбинского районного суда в удовлетворении иска было отказано.

8 августа в Нюрбинском районном суде состоялось судебное заседание по рассмотрению иска зарегистрированного кандидата на должность главы МР "Нюрбинский район" Ивановой Александры Игнатьевича об отмене решения Нюрбинской ТИК о признании видеоролика агитационным и аудиовизуальным материалом, содержащим признаки предвыборной агитации, прекращении незаконного распространения агитационного материала. Суд установил, что довод административного истца о том, что видеоролик не является агитационным, не соответствует действительности, поскольку видеоролик размещен в агитационный период; в свободном (открытом) доступе; содержит информацию, в которой явно преобладают сведения об одном кандидате. Таким

образом, суд нашел, что оспариваемое административным истцом решение территориальной избирательной комиссией принято в пределах своих полномочий, правильно основано на нормах материального права, выводы произведены на исследованных доказательствах. Решением Нюрбинского районного суда в удовлетворении иска было отказано.

10 августа в Нюрбинском районном суде состоялось судебное заседание по рассмотрению иска Михайлова Любомира Николаевича о признании незаконным и отмене решения Нюрбинской ТИК "Об отказе в регистрации Михайлову Л.Н., выдвинутому на должность главы МР "Нюрбинский район", обязанности Нюрбинской ТИК зарегистрировать Михайлову Л.Н. в качестве кандидата на должность главы МР "Нюрбинский район" РС(Я). Иск был мотивирован тем, что на 05.08.2022 года у Нюрбинской ТИК все необходимые для регис-

трации кандидатуры имелись в распоряжении. Суд нашел требования истца обоснованными и подлежащими удовлетворению. Решением Нюрбинского районного суда иск был удовлетворен. На решение подана апелляционная жалоба административного ответчика.

11 августа в Нюрбинском районном суде состоялось судебное заседание по рассмотрению иска Куличкиной Марии Константиновны о признании незаконным действий Нюрбинской ТИК и отмене решения Нюрбинской ТИК "О признании Куличкиной М.К. утратившей статус выдвинутого кандидата на выборах глав МО "Город Нюрба" Нюрбинского района Республики Саха (Якутия). Исковое заявление признано полностью необоснованным. Решением Нюрбинского районного суда в удовлетворении иска было отказано.

Нюрбинская ТИК.

Агитационные материалы должны соответствовать требованиям законодательства

В соответствии с Федеральным законом от 12 июня 2002 года № 67-ФЗ "Об основных гарантиях избирательных прав и права на участие в референдуме граждан Российской Федерации" (далее - Федеральный закон) информационное обеспечение выборов включает в себя информирование избирателей, предвыборную агитацию и способствует осознанному волеизъявлению граждан, гласности выборов. Порядок изготовления и распространения агитационных печатных, аудиовизуальных и иных материалов, реквизиты, которые эти материалы должны содержать, регламентированы статьей 54 Федерального закона. Экземпляры печатных агитационных материалов или их копии, экземпляры или копии аудиовизуальных агитационных материалов, фотографии, экземпляры или копии иных агитационных материалов до начала их распространения должны быть представлены кандидатом в соответствующую избирательную комиссию.

В Нюрбинской ТИК действует рабочая группа по проверке агитационных материалов в составе Петровой Н.С., Федорова С.А., Сысолятиной А.Н. С начала агитационного периода оформлено 29 протоколов и заключений о соответствии/несоответствии требованиям законодательства агитационных материалов.

Незаконным признается агитационный материал, который характеризуется одним из следующих признаков:

- не содержит реквизитов, предусмотренных пунктом 2 статьи 54 Федерального закона;
- содержит реквизиты, не соответствующие действительности;
- предварительно не оплачен из средств избирательного фонда соответствующего кандидата, избирательного объединения;
- не представлен до начала распространения в избирательную комиссию, организующую выборы;
- содержит изображения физических лиц, не достигших на

день голосования возраста 18 лет;

- содержит изображения физических лиц, не давших предварительное письменное согласие на использование их изображений (за исключением случаев: использования избирательным объединением изображений выдвинутых им кандидатов, в том числе, с их близкими родственниками, а также среди неопределенного круга лиц; использования самим кандидатом своих изображений в кругу близких родственников, а также среди неопределенного круга лиц);
- содержит высказывания физических лиц, не давших предварительное письменное согласие на использование их высказываний (за исключением случаев: использования избирательным объединением высказываний выдвинутых им кандидатов о данном избирательном объединении, а также о кандидатах, выдвинутых данным избирательным объединением на тех же выборах; использования обнародованных высказываний о кандидатах, об

избирательных объединениях с указанием даты (периода времени) обнародования таких высказываний и наименования СМИ, в котором они были обнародованы; цитирования высказываний об избирательном объединении, о кандидате, обнародованных иными избирательными объединениями, а также кандидатами в своих агитационных материалах, изготовленных и распространенных в соответствии с законом);

- содержит коммерческую рекламу;
- содержит информацию, возбуждающую социальную, расовую, национальную или религиозную рознь, унижающую национальное достоинство, пропагандирующую исключительность, превосходство либо неполноценность граждан по признаку их отношения к религии, социальной, расовой, национальной, религиозной или языковой принадлежности, а также пропагандирующую нацистскую атрибутику или символику либо ат-

рибутику или символику, сходные с нацистской атрибутикой или символикой до степени их смешения;

- содержит материалы, использованные с нарушением законодательства Российской Федерации об интеллектуальной собственности;
- размещен на зданиях, сооружениях и иных объектах без получения предварительного согласия или с нарушением условий собственников, владельцев указанных объектов;
- размещен на памятниках, обелисках, зданиях, сооружениях и в помещениях, имеющих историческую, культурную или архитектурную ценность, а также в зданиях, в которых размещены избирательные комиссии, помещения для голосования, и на расстоянии менее 50 метров от входа в них.

Информацию о видах распространяемых в период избирательной кампании агитационных печатных материалов, а также копии этих материалов следует получать в территориальной избирательной комиссии.

Нюрбинская ТИК.

Выборы-2022

РЕШЕНИЕ №13

19 августа 2022 года

МО "Жарханский наслег"

Об аннулировании регистрации кандидата в депутаты представительного органа муниципального образования "Жарханский наслег" Нюрбинского района Республики Саха (Якутия) пятого созыва по семимандатному избирательному округу Прокопьева Галактиона Даниловича

На основании личного заявления об отказе от дальнейшего участия в выборах представительного органа муниципального образования "Жарханский наслег" Нюрбинского района Республики Саха (Якутия) пятого созыва по семимандатному избирательному округу от 19.08.2022г., руководствуясь частью 2 статьи 70, частью 30 статьи 38 Федерального закона от 12.06.2002 №67-ФЗ от "Об основных гарантиях избирательных прав и права на участие в референдуме граждан Российской Федерации", участковая избирательная комиссия **решает:**

1. Аннулировать регистрацию кандидата в депутаты представительного органа муниципального образования "Жарханский наслег" Нюрбинского района Республики Саха (Якутия) пятого созыва по семимандатному избирательному округу Прокопьева Галактиона Даниловича, выдвинутого в порядке самовыдвижения, зарегистрированного на основании решения Жарханской участковой избирательной комиссии от "29" июля 2022 года № 14 "О регистрации Прокопьева Галактиона

Даниловича кандидата в депутаты представительного органа муниципального образования "Жарханский наслег" Нюрбинского района Республики Саха (Якутия) пятого созыва.

2. Направить копию настоящего решения Прокопьеву Галактиону Даниловичу.

3. Выданное удостоверение зарегистрированного кандидата в депутаты представительного органа муниципального образования "Жарханский наслег" Нюрбинского района Республики Саха (Якутия) пятого созыва по семимандатному избирательному округу Прокопьева Галактиона Даниловича считать недействительным.

4. Разместить настоящее решение на официальном сайте муниципального образования "Жарханский наслег" Нюрбинского района РС(Я) в информационно-телекоммуникационной сети "Интернет".

**Председатель участковой избирательной комиссии А.С. Мандарова,
Секретарь участковой избирательной комиссии Т.Г. Антонова.**

— Безопасность движения —

"Внимание - дети!"

В целях активизации работы по профилактике детского дорожно-транспортного травматизма и обеспечения безопасности несовершеннолетних в период с 15 августа по 15 сентября проводится 2-й этап республиканского профилактического мероприятия "Внимание - дети!".

С целью обеспечения безопасности дорожного движения в регионе в сентябре в начале учебного года сотрудниками ОГИБДД ОМВД России по Нюрбинскому району будут выставлены дополнительные посты патрулирования в местах расположения общеобразовательных учреждений, учреждений дошкольного и дополнительного образования.

В преддверии учебного года организована комплексная проверка эксплуатационного состояния улично-дорожной сети и технических средств организации дорожного движения в местах расположения общеобразовательных учреждений, учреждений дошкольного и дополнительного образования и на пути следования учащихся.

За образовательными учреждениями на 2022-2023 учебный год будут закреплены сотрудники ГИБДД.

Запланировано проведение дополни-

тельных инструктажей нарядов в отношении применения мер административного воздействия к водителям транспортных средств за неиспользование ремней безопасности и детских удерживающих устройств, проведение разъяснительной работы с участниками дорожного движения по предупреждению детского дорожно-транспортного травматизма всеми сотрудниками службы в процессе надзора за дорожным движением, а также сотрудниками других служб ОВД (УУП, ПДН).

Пост ГИБДД по Нюрбинскому району.

— ЛРР информирует —

Что считается нарушением Федерального Закона "Об оружии"?

Граждане-владельцы нарушают условия обеспечения сохранности огнестрельного оружия и патронов, если хранят их вне сейфа, в гаражах, за шкафом, что является грубым нарушением Федерального Закона "Об оружии".

Граждане Российской Федерации должны хранить принадлежащее им оружие и патроны по месту жительства в запираемых на замок сейфах или металлических шкафах, ящиках из высокопрочных материалов либо в деревянных ящиках, обитых железом с соблюдением условий, обеспечивающих сохранность оружия и патронов, безопасность их хранения и исключающих доступ к ним посторонних лиц.

За нарушение правил хранения, ношения или уничтожения оружия и патронов к нему гражданами, наступает ответственность в соответствии со ст. 20.8 ч. 4 КоАП РФ - влечет наложение административного штрафа в размере от пятисот до двух тысяч рублей, либо лишение права на приобретение и хранение или хранение и ношение оружия на срок от шести месяцев до одного года.

Если небрежное хранение огнестрельного оружия, создало условия для его использования другим лицом, и это повлекло тяжкие последствия - владелец данного оружия привлекается к уголовной ответственности по статье 224 УК РФ "Небрежное хранение огнестрельного оружия". Наказывается штрафом в размере до ста тысяч рублей или в размере заработной платы или иного дохода осужденного за период до шести месяцев, либо обязательными работами на срок до трехсот шестидесяти часов, либо исправительными работами на срок до одного года, либо ограничением свободы на срок до одного года, либо арестом на срок до шести месяцев.

При повторном нарушении 19, 20 главы КоАП РФ в течение года, оружие подлежит изъятию, с последующим аннулированием разрешения на хранение и ношение огнестрельного оружия.

Административная ответственность ст. 20.8 КоАП РФ

Нарушение правил производства, продажи, хранения, уничтожения или учета оружия и патронов к нему, взрывчатых веществ и взрывных устройств, пиротехнических изделий 4 и 5 классов, если эти действия не содержат уголовно-наказуемого деяния гражданами влечет:

- наложение административного штрафа

в размере от 500 до 2-х тысяч рублей;

- либо лишение права на приобретение, хранение, ношение оружия на срок от 6-ти месяцев до 1-го года.

Ношение огнестрельного оружия лицом, находящимся в состоянии опьянения влечет:

- наложение административного штрафа на граждан в размере от 2-х тысяч до 5-ти тысяч рублей (в отдельных случаях - с конфискацией оружия);

- либо лишение права на приобретение, хранение, ношение оружия на срок от 1-го года до 2-х лет (в отдельных случаях - с конфискацией оружия).

Невыполнение лицом, осуществляющим ношение оружия, законного требования сотрудника полиции о прохождении медицинского освидетельствования на состояние опьянения влечет:

- лишение права на приобретение, хранение, ношение оружия на срок от 1-го года до 2-х лет (в отдельных случаях - с конфискацией оружия).

Нарушение правил коллекционирования или экспонирования оружия и патронов влечет:

- наложение административного штрафа на граждан в размере от 1-й тыс. до 5-ти тыс. руб.

Незаконные приобретение, продажа, передача, хранение, перевозка или ношение гражданского огнестрельного гладкоствольного оружия и огнестрельного оружия ограниченного поражения влечет:

- наложение административного штрафа на граждан в размере от 3-х тыс. до 5-ти тыс. руб. с конфискацией оружия и патронов;

- либо административный арест на срок от 5-ти до 15-ти суток с конфискацией оружия и патронов.

Уголовная ответственность Статья 222 УК РФ

Незаконные приобретение, передача, сбыт, хранение, перевозка или ношение огнестрельного оружия, боеприпасов наказываются:

- ограничением свободы на срок до 3-х

лет;

- либо принудительными работами на срок до 4-х лет;

- либо арестом на срок до 6-ти месяцев;

- либо лишением свободы на срок до 4-х лет со штрафом в размере до 80-ти тыс. руб. (или в размере заработной платы или иного дохода осужденного за период до 3-х месяцев).

Те же деяния, совершенные группой лиц по предварительному сговору, наказываются:

- лишением свободы на срок от 2-х до 6-ти лет.

Те же деяния, совершенные организованной группой, наказываются:

- лишением свободы на срок от 5-ти до 8-ми лет.

Незаконный сбыт гражданского огнестрельного гладкоствольного длинноствольного оружия, огнестрельного оружия ограниченного поражения наказываются:

- обязательными работами на срок до 480-ти часов;

- либо исправительными работами на срок от 1-го года до 2-х лет;

- либо ограничением свободы на срок до 2-х лет;

- либо принудительными работами на срок до 2-х лет;

- либо арестом на срок от 3-х до 6-ти месяцев;

- либо лишением свободы на срок до 2-х лет со штрафом в размере до 80-ти тыс. руб. (или в размере заработной платы или иного дохода осужденного за период до 6-ти месяцев).

Примечание: Лицо, добровольно сдавшее предметы, указанные в настоящей статье, освобождается от уголовной ответственности, если в его действиях не содержится иного состава преступления.

(выписка из ст. 222 УК РФ)

Статья 223 УК РФ

Незаконные изготовление, переделка или ремонт огнестрельного оружия, его основных частей, боеприпасов наказываются:

- лишением свободы на срок от 3-х до 5-ти лет со штрафом в размере от 100 тыс. до 200 тыс. руб.

Те же деяния, совершенные группой лиц по предварительному сговору, наказываются:

- лишением свободы на срок от 2-х до 6-ти лет.

Те же деяния, совершенные организованной группой, наказываются:

- лишением свободы на срок от 5-ти до 8-ми лет.

Незаконные изготовление, переделка или ремонт огнестрельного оружия ограниченного поражения, незаконные изготовление, переделка или снаряжение патронов к нему наказываются:

- обязательными работами на срок до 480-ти часов;

- либо исправительными работами на срок от 1-го года до 2-х лет;

- либо ограничением свободы на срок до 2-х лет;

- либо лишением свободы на срок до 2-х лет со штрафом в размере от 50-ти тыс. до 80-ти тыс. руб. (или в размере заработной платы или иного дохода осужденного за период до 6-ти месяцев).

(выписка из ст. 223 УК РФ)

Статья 224 УК РФ

Небрежное хранение огнестрельного оружия, создавшее условия для его использования другим лицом, если это повлекло смерть человека или иные тяжкие последствия наказываются:

- штрафом в размере до 100 тыс. руб. (или в размере заработной платы или иного дохода осужденного за период до 6-ти месяцев);

- либо обязательными работами на срок до 360-ти часов;

- либо исправительными работами на срок до 1-го года;

- либо ограничением свободы на срок до 1-го года;

- либо арестом на срок до 6-ти месяцев.

То же деяние, повлекшее смерть двух или более лиц наказываются:

- обязательными работами на срок до четырехсот восьмидесяти часов, либо исправительными работами на срок до двух лет, либо лишением свободы на срок до двух лет.

Отделение ЛРР (по Нюрбинскому и Сунтарскому районам) г. Нюрба Управления Росгвардии по РС(Я).

— Здоровье —

Профилактика гриппа и коронавирусной инфекции

Что нужно делать в период активной циркуляции возбудителей гриппа, коронавирусной инфекции и других возбудителей острых респираторных вирусных инфекций (ОРВИ) для того, чтобы предотвратить собственное заражение и обезопасить окружающих, если заболели вы?

Возбудители всех этих заболеваний высоко заразны и передаются преимущественно воздушно-капельным путем.

При чихании и кашле в воздухе вокруг больного человека распространяются микрочастицы его слюны, мокроты и респираторных выделений, которые содержат вирусы. Более крупные капли оседают на окружающих предметах, и поверхностях, мелкие - долгоносятся в воздухе и переносятся на расстояния до нескольких сот метров, при этом вирусы сохраняют способность к заражению от нескольких часов до нескольких дней. Основные меры гигиенической профилактики направлены на предотвращение контакта здоровых людей с содержащими вирусы частицами выделений больного человека.

Соблюдение следующих гигиенических правил позволит существенно снизить

риск заражения или дальнейшего распространения гриппа, коронавирусной инфекции и других ОРВИ.

Как не заразиться. Мыть руки после посещения любых общественных мест, транспорта, прикосновений к дверным ручкам, деньгам, оргтехнике общественного пользования на рабочем месте, перед едой и приготовлением пищи. Уделите особое внимание тщательному намыливанию (не менее 20 секунд), и последующему полному осушению рук.

После возвращения с улицы домой - вымыть руки и лицо с мылом, промыть нос изотоническим раствором соли.

Прикасаться к лицу, глазам-только недавно вымытыми руками. При отсутствии доступа к воде и мылу, для очистки рук использовать дезинфицирующие средства на спиртовой основе. Или воспользоваться

одноразовой салфеткой, при необходимости прикосновения к глазам или носу.

Надевать одноразовую медицинскую маску в людных местах и транспорте. Менять маску на новую надо каждые 2-3 часа, повторно использовать маску нельзя.

Отдавать предпочтение гладким прищечкам, когда вы находитесь в местах скопления людей, распущенные волосы, часто контактируя с лицом, увеличивают риск инфицирования.

Избегать близких контактов и пребывания в одном помещении с людьми, имеющими видимые признаки ОРВИ (кашель, чихание, выделения из носа).

Не прикасаться голыми руками к дверным ручкам, перилам, другим предметам и поверхностям в общественных пространствах.

Ограничить приветственные рукопожатия, поцелуи и объятия.

Чаше проветривать помещения.

Не пользоваться общими полотенцами.

Как не заразить окружающих. Минимизировать контакты со здоровыми людьми (приветственные рукопожатия, поцелуи).

Если вы испытываете недомогание, но вынуждены общаться с другими людьми или пользоваться общественным транспортом - использовать одноразовую маску, обязательно меняя ее на новую каждый час.

При кашле или чихании обязательно прикрывать рот, по возможности - одноразовым платком, если его нет - ладонями или локтевым сгибом.

Пользоваться только личной или одноразовой посудой.

Изолировать от домашних своих предметы личной гигиены: зубную щетку, мочалку, полотенца.

Проводить влажную уборку дома ежедневно, включая обработку дверных ручек, выключателей, панелей управления оргтехники.

Атырдык ыйын 20 күнүттөн күнүнгү көтөрү бултааһын сезона сабалана. Ону тэнэ байанайдаах булчуттарга иһиннэрэбин.

Бары билэргит курдук, аан дойдуга көтөр гириибэ киэнник тарбанан, гириибэ пандемията суоһуур куттала улаатта.

Аан дойдутаабы кыылы харыстыыр организация биллэрэринэн, 2022 сылга уопсайа 3182 көтөр гириибэ турбута биллэр, Россия территориятыгар көтөр гириибэ 33 ачааба бигэргэтиллибитэ, кэтэх хаһаайыстыбаларга, ону таһынан улахан көтөрү иитэр хаһаайыстыбаларга улахан хоромньуну таһаарда. Бу ыйга Ростовской уонна Магаданской уобаластарга турбута биллэр.

— Специалист сүбэтэ —

Көтөр гириибэ

Көтөр гириибэ — бу вируснай ыарыы. Гириибинэн дьизэ, айылба уонна иитиллэр көтөр эрэ буолбакка, киһи эмиз сугуллан ыалдьан сөп.

Көтөр гириибин тарбатааччынан рибонуклеиновой кислота састааптаах А тииптээх вирус буолар. Бу вирус 100 кыраадыстан үөһэ иттиэтэххэ сонно тутта, онтон тоһордоххо 300 хонугунан өлөр, көтөр түүтүгэр 100 хонук, ууга 90 хонук бэйэтин сугуйар кыабын сүтэрбэт. Вирус улахан куттала диэн биоло-

гической көрүгүн тулалыыр эйгэ дьайытыттан көрөн уларыта туруута буолар.

Ыалдыбыт көтөр уопсай туруга мөлүүр, хамсаныта бытаарар, түм-сүн ууга сүүрэр, куолайа иһэр, тыына-рыгар ыарырбаттар, атабар уйуттубат, охто, суулла сылдыар, тулалыыр эйгэ дьайытыгар наадыбат буолар.

Булчуттарга сүбэлибин, өлбүт көтөрү булар түгэннигитигэр чугастаабы ветеринарнай сулуусаба, эбэтэр Россельхознадзор Саха Сиринээби салаатыгар булгуччу биллэрин.

Василий ТИПАНОВ, Россельхознадзор Саха Сиринээби салалтатын судаарыстыбаннай инспектора.

Махтанабыт

Биһиги дьизэ кэргэн бу дьыл атырдык ыйын 9 күнүгэр ыар сүтүктэннибит.

Тапталаах оҕобут, кэргэним, аҕабыт, убайыт, бырааппыт ЕГОРОВ Алексей Борисович соһумардык бу орто дойдуттан күрэннэ.

Ыар кэммитигэр күүс-көмө, өйөбүл буолбут чугас дьоммутугар, оҕобут доботторугар, биригэ үлэлээбит коллегаларыгар, одноклассниктарыгар, аймахтарыгар, ыалларбытыгар, табаарыстарыгар тугунан да кэм-нэммэт махталбытын тиэрдэбит.

Барыгытыгар чөл доробуйаны, үлэбитигэр ситиһини, дьизэ кэргэннигитигэр дьолу-соргуну баҕарабыт.

Егоровтар, Николаевтар, Герасимовтар, Серкиннэр дьизэ кэргэттэрэ.

Диринник убаастыыр, дэгиттэр талааннаах, диринг академической билиилээх, Бордон аҕа ууһун түн былыргыттан аныгы дьылы историятын (төрүүчүтүн) биллэрчигэ АХМЕТ Андреевич ДМИТРИЕВ ыарахан ыарыттан күн сириттэн күрэммитинэн тапталаах кэргэнигэр Надежда Николаевнага, оҕолоругар, сиэннэригэр, дьонугар-сэргэтигэр диринг кутурбаммытын биллэрэбит.

Мэнгэдэк кырдалыгар оҕо сааспытыгар биригэ ойон-тэбэн улааппыт доборум, истинник саныыр табаарыһым УСОВ Егор Егорович ыарахан ыарыттан орто дойдуттан барбытынан уолугар Денискэ, кыргыттарыгар Айтага, Сашага, сиэннэригэр, чугас аймахтарыгар, доботторугар диринг кутурбаммытын тиэрдэбит.

Тапталаах соботох биригэ төрөөбүт бырааппыт, убайыт, таайыт Таркаайы нэһилиэтин Хатын-Сыһы (Марха) олохтооҕо СЕМЕНОВ Егор Николаевич ыарахан ыарыттан биһиги кэксэбититтэн туораабытынан кэргэнигэр, кийииптигэр, санаспытыгар Семенова Мария Ивановнага, оҕолоругар, сиэннэригэр диринг кутурбаммытын тиэрдэбит.

Тапталаах кэргэним, күн-күбэй ийэбит, эйбэс эбээбит, СӨ, Ньурба улуһун културатын, Мэнгэдэк нэһилиэтин сайдыык народнай театрын бастагы режиссера, Мэнгэдэк нэһилиэтин бочуоттаах олохтооҕо ПОПОВА Людмила Александровна бу дьыл атырдык ыйын 19 күнүгэр 69 сааһыгар хомолтолоохтук эмискэ ыалдьан биһиги кэксэбититтэн туораабытын Ньурба улуһугар, Хатын КЭК биригэ үлэлээбит коллегаларыгар, урууларыгар-аймахтарыгар, нэһилиэтин дьонугар-сэргэтигэр диринник курутууһун туран иһитиннэрэбит. Күндү киһиби утүө-мааны сыһыаным, уйаҕас тапталым өрүү өйдүү-саныы, сирдыт сулус оҕосто сылдыахпыт.

Ытыктыыр убаастыыр учууталытыгар Николаева Анастасия Григорьевнага иһипит кыһа, Наталья Георгиевнага күндү эдийиэ СЕМЕНОВА Лена Егоровна олохтон соһумардык хомолтолоохтук барбытынан диринг кутурбаммытын биллэрэбит, Лена барахсанга дойдутун буора сылаас, сымнаҕас буоллун. 1969 с. выпуск, 10 г кылаас.

Арасыйа суруйааччыларын холбохтарынан чилиэнэ, Саха Өрөспүүбүлүкэтин үөрэтирин туйгуна, пост, суруйааччы, кыраайы үөрэтээччи, "Бастын Аҕа" үрүн көмүс бэлэ хаһаайына ытыктыыр, убаастыыр киһиби, Ф.Г. Сафронов аатынан библиотека доҕоро, ааҕааччыта, Күндээдэ нэһилиэтин олохтооҕо ДМИТРИЕВ Ахмед Андреевич күн сириттэн барбытынан кэргэнигэр Надежда Петровнага, оҕолоругар, сиэннэригэр диринг кутурбаммытын тиэрдэбит.

Чуукаарга, Антоновкага олобут, Дьокуускай куоракка көһөн олохсуйбут тапталаах убайыт УСОВ Егор Егорович 75 сааһыгар атырдык ыйын 17 күнүгэр ыарахан ыарыттан бу олохтон туораабытынан оҕолоругар Денис, Айта, Александра дьизэ кэргэтигэр, сиэннэригэр, чугас аймахтарыгар, аһыгытын тэнгэ үлэстэбит.

Күндүтүк саныыр аймахпыт, убаастыыр убайыт, Марха олохтооҕо СЕМЕНОВ Егор Николаевич уһун ыарахан ыарыттан суох буолбутунан кэргэнигэр Семенова Мария Ивановнага, оҕолоругар, сиэннэригэр диринг кутурбаммытын холбоубут. Уһун уугар сымнаҕастык утуй. Ньурбаттан Ефремовтар дьизэ кэргэттэрэ.

Күндү дьоммутугар Мария Титовнага, Юрий Наумовичка кинилэр тапталаах оҕолоро Олег Юрьевич соһуччу олохтон туораабытынан хомолтобутун биллэрэбит, аһыгытын тэнгэ үлэстэбит. Плотниковтар дьизэ кэргэттэрэ.

Тапталаах кэргэним, аҕабыт, эбээбит, Саха Сирин авиациятын бочуоттаах үлэнигэр, Ньурба улуһун социальнай-экономической сайдыытын бэлэтин кавалера ДМИТРИЕВ Аммос Прокопьевич Ньурбатаабы авиацияга 45 сыл авиациондоччынан үлэли сылдьан ыарахан ыарыттан күн сириттэн туораабытынан чугас аймахтарыгар, атас-дотор дьоммутугар, биригэ үлэлээбит коллегаларыгар, үөрэммит доботторугар, ыкса ыалларбытыгар биллэрэбит.

Өр сылларга Бытовой комбинатка биригэ үлэлээбит табаарыспыт НИКОЛАЕВ Евгений Васильевич ыарахан ыарыттан күн сириттэн туораабытынан кэргэнигэр Алевтина Афанасьевага, кыргыттарыгар, күтүөттэригэр, сиэннэригэр диринг кутурбаммытын тиэрдэбит.

Антоновкаттан Елена Ивановна, Аркадий Егорович, Костя, Нил, Дима, Павел, Иван Софроновтар, Дьокуускайтан Лидия, Константин Ивановтар.

Саха Өрөспүүбүлүкэтин Ньурба оройуонун суутун суйдуята Семенова Саргылана Николаевнага тапталаах убайа, бары аймахтарыгар күндү киһилэрэ, Хатын-Сыһы олохтооҕо СЕМЕНОВ Егор Николаевич уһун ыарахан ыарыттан күн сириттэн күрэммитинэн диринг кутурбаммытын тиэрдэбит. Оройуон суутун коллектива.

Күндү бырааппар Юрий Наумовичка, кийиипэр Мария Титовнага, биригэ төрөөбүттэригэр, кэргэнигэр, оҕолоругар, сиэннэригэр тапталаах уоллара, бараата, убайдар, кэргэнэ, аҕалара, эһэлэрэ, Дьокуускай куорат олохтооҕо ИВАНОВ Олег Юрьевич суол саахалыгар олус хомолтолоохтук олохтон туораабытынан диринг хомолтобутун биллэрэбит, аһыгытын тэнгэ үлэстэбит.

Күндү биригэ үлэлээбит коллегабыт, почтовой сибээс ветерана, өр сыл подписка отделын салайыт ДМИТРИЕВА Екатерина Николаевнага тапталаах кэргэнэ, оҕолоругар уонна сиэннэригэр тапталаах аҕалара, эһэлэрэ ДМИТРИЕВ Аммос Прокопьевич уһун ыарахан ыарыттан орто дойдунан тапталаах ууга сылаас суорбан, сымнаҕас сыттык буоллун.

Күндү дьоммутугар, Мэнгэдэк нэһилиэтин олохтоохторо Антонина Марковна, Владимир Макарович Егоровтарга уоллара, аанньал курдук бырааппыт МАРАТ ыарахан ыарыттан атырдык ыйын 16 күнүгэр 26 эр сааһыгар бу олохтон туораабытынан диринг кутурбаммытын, аһыгытын тиэрдэбит.

Күндүтүк саныыр ыалым, дьүөгэм Ульяна Павловна МАКСИМОВА олохтон барбытын хаһаантан билэн, оҕолоругар Наташага, Андрейга, Сергейга, сиэннэригэр, бырааттарыгар, балтыгар, кэргэнэ Волода, балтыларыгар Маняга, Лидага диринг кутурбаммын эһиги ыар аһыгытыгар холбуубун, кытаатан тулуйа сатаан.

Ньурба улуһу" МО дьаһалтата уонна улус Сүбэтэ Таркаайы нэһилиэтин олохтооҕо, үөрэтирин туйгуна, өр сылларга эбии үөрэхтээһин педагогуна ситиһилээхтик үлэстэбит СЕМЕНОВ Егор Николаевич эмискэччи ыалдьан олохтон туораабытынан аймахтарыгар, чугас дьонугар диринг кутурбаммытын тиэрдэбит.

Күндү бырааппар Юрий Наумовичка, кийиипэр Мария Титовнага, биригэ төрөөбүттэригэр, кэргэнигэр, оҕолоругар, сиэннэригэр тапталаах уоллара, бараата, убайдар, кэргэнэ, аҕалара, эһэлэрэ, Дьокуускай куорат олохтооҕо ИВАНОВ Олег Юрьевич суол саахалыгар олус хомолтолоохтук олохтон туораабытынан диринг хомолтобутун биллэрэбит, аһыгытын тэнгэ үлэстэбит.

Күндү биригэ үлэлээбит коллегабыт, почтовой сибээс ветерана, өр сыл подписка отделын салайыт ДМИТРИЕВА Екатерина Николаевнага тапталаах кэргэнэ, оҕолоругар уонна сиэннэригэр тапталаах аҕалара, эһэлэрэ ДМИТРИЕВ Аммос Прокопьевич уһун ыарахан ыарыттан орто дойдунан тапталаах ууга сылаас суорбан, сымнаҕас сыттык буоллун.

Тапталаах бырааппыт ЕГОРОВ Марат Владимирович (Болдухта) 1995 сыл алтынны 3 күнүгэр төрүүх, бу ый атырдык ыйын 16 күнүгэр ыарахан ыарыттан күн сириттэн күрэммитинэн, чугас дьонугар, ийэтигэр, санаспытыгар Егорова Антонина Марковнага, аҕатыгар, убайытыгар Егоров Владимир Макаровичка, биригэ төрөөбүт убайдарыгар Макарга, Марикага, санастарыгар Мотяга, Маринага диринг кутурбаммытын тиэрдэбит.

Күндүтүк саныыр биригэ үөрэммит дьүөгэлэригэр Семенова Мария Ивановнага тапталаах кэргэнэ, Бунашева Наталья Николаевнага биригэ төрөөбүт убайа СЕМЕНОВ Егор Николаевич соһуччу, хомолтолоохтук күн сириттэн туораабытынан диринг кутурбаммытын тиэрдэбит, аһыгытын тэнгэ үлэстэбит. Марха орто оскуолатын 1978 с. выпуһа.

Ньурба улуһун, Мирнэй, Удачной куораттар бочуоттаах олохтоохторо, АК "АЛРОСА" бэтэрээнэ, Саха Өрөспүүбүлүкэтин нуруотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэнигэр КИРИЛЛИН Петр Дмитриевич II Дьокуускай куоракка олорон 84 сааһыгар ыарахан ыарыттан олохтон туораабытынан аймахтарыгар, чугас дьонугар диринг кутурбаммытын тиэрдэбит.

Ньурбаачаан нэһилиэтин бочуоттаах олохтооҕо, үлэ бэтэрээнэ, өр сылларга Ньурбаачаан сельсөөвүгэр бухталарынан үлэлээбит биригэ дойдулаахпыт Октябрьскай нэһилиэти олохтооҕо ПОПОВА Елизавета Дмитриевна ыарахан ыарыттан орто дойдуттан барбытынан кэргэнигэр, оҕолоругар, чугас аймахтарыгар диринг кутурбаммытын биллэрэбит.

Истинг дьүөгэбитигэр Екатерина Николаевнага тапталаах кэргэнэ, оҕолоругар Надежа, Максимна амаар аҕалара, сиэннэригэр эйбэс эһэлэрэ, Саха сирин авиациятын үтүөлээх үлэнигэр, табаарыспыт ДМИТРИЕВ Аммос Прокопьевич ыарахан ыарыттан күн сириттэн күрэммитинэн диринг кутурбаммытын тиэрдэбит.

Өр сылларга Хатын биллэтиэкэтигэр үлэлээбит коллегабытыгар, бэтэрэммитигэр Антонина Марковнага, кини кэргэнигэр Владимир Макаровичка, убайдарыгар кыра уоллара, бырааттара Марат Владимирович эдэр сааһыгар уһун ыарахан ыарыттан күн сириттэн күрэммитинэн дьизэ кэргэнигэр, чугас аймахтарытыгар диринг кутурбаммытын холбоубут, аһыгытын тэнгэ үлэстэбит.

Таптыыр күндү киһиби, кэргэним, аҕабыт, эбээбит, Таркаайы нэһилиэтин олохтооҕо СЕМЕНОВ Егор Николаевич ыарахан ыарыттан күн сириттэн күрэммитинэн чугас дьонугар, аймахтарыгар курутууһун туран биллэрэбит.

Ньурба эбээлэрин түмсүүтүгэр биригэ алтыспыт, олус көхтөөх, дьобурдаах, дьаныардаах, сэмэй, күндү дьүөгэбит Елизавета Дмитриевна ПОПОВА ыарахан ыарыттан күн сириттэн туораабытынан кэргэнигэр, оҕолоругар диринг кутурбаммытын холбоубут.

Өр сылларга ыаллаһан олобут, балтыбыт, эдийибит тэнэ ытыктыыр, күндүтүк саныыр доботуб, Ньурбаачаантан төрүттээх, Антоновка олохтооҕо ПОПОВА-КОЛОСОВА Елизавета Дмитриевна атырдык ыйын 20 күнүгэр ыарахан ыарыттан орто дойдуттан барбытынан кэргэнигэр, оҕолоругар, чугас аймахтарыгар диринг кутурбаммытын биллэрэбит.

Күндү дьүөгэбит ДМИТРИЕВА Екатерина Николаевнага таптыыр кэргэнэ, оҕолоругар Надежага, Максимна, кийиитигэр Ритага аҕалара, сиэннэригэр эһэлэрэ ДМИТРИЕВ Аммос Прокопьевич соһуччу ыарахан ыалдьан олохтон туораабытынан диринг кутурбаммытын тиэрдэбит, аһыгыт тэнгэ үлэстэбит.

Генеральной директор Стручкова Н.М. Кылаабынай редакторы солб. Никифорова Р.Е.

Хаһыат Саха сиригэр сибээс, информационной технологиялар уонна маассабай коммуникациялар эйгэлэрин кэтээн көрүү Федеральной судууспатын Управлениетыгар (Роскомнадзор) 03.06.2020 с. регистрацияланна. ПИ № ТУ 14-00551

Тэрийэччилэр: Саха Республикатын Правительствота, Саха Республикатын "Сахабэчээт" Государственной автономнай тэрилтэтэ. Таһаарааччы: СР "Сахабэчээт" ГАУ. Таһаарааччы аадырыһа: 677000 Дьокуускай к. Орджоникидзе уул. 31. Тел. 8-4112-343917, e-mail: sakhabecheat@mail.ru. Редакция, типография аадырыһа: 678450 Ньурба к. Ленин уул., 37.

Телефона: Кылаабынай редактор, компьютернай отдел - 2-33-32. e-mail: redakcia06@mail.ru. Хаһыат чэппиэргэ таһар. Тыла: сахалыы, нууччалыы. Коллектив авионавигаци.

Индекс: ПИ 988 Тираж 944. Объем - 12 стр. формата А3. Сьаната - 30 солк. 24.08.2022 с.

